اسانه اسلامپوهنه

(د ژبې لپاره)

لیکوال:

شیخ محسن قرآیتي

ژباړه:

ډاکټر ذبیح الله اقبال

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د لوراند او لورین الله په نامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ:

د خپل نیکه

مرحوم الحاج **استاد عظیم خان**

سپېڅلې اروا ته

چې پر ۱۳۹۲ ل په وحې تاتوبي کې له عمرې ادا کولو روسته په حق ورسېد او په مکه معظمه کې خاورو وسپارل شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسانه اسلام پوهنه

(د ژنیو لپاره)

لیکوال:

شیخ محسن قرآیتي

ژباړه:

ډاکټر ذبیح الله اقبال

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړنې:

د کتاب نامه: اسانه اسلامپوهنه (د ژړیو لپاره)

لیکوال: شیخ محسن قرآیتي (د تفسیر نور مفسر)

ژباړن: ډاکټر ذبیح الله اقبال

وېبپاڼه: www.andyal.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

لومړۍ زده کړه: دین څه دی؟.. ۹
د حق دین نښې:.. ۱۰
دویمه زده کړه: له نعمتونو یې پنځګر پېژندل ۱۵
دریيمه زده کړه: د الله ځواک او حکمت ۱۸
څلورمه زده کړه: له الله سره اړیکه ۲۱
پينځمه زده کړه: لمونځ، د الله مننه ده ۲۵
شپږمه زده کړه: لمونځ ۲۸
اوومه زده کړه: الهي عدل (نیاو) ۳۱
اتمه زده کړه: ټولنیز نیاو.. ۳۵
نهمه زده کړه: د بشر لارښودان ۳۸
لسمه زده کړه: د رسول الله (ص) اخلاق...................................... ٤٥
یوولسمه زده کړه: له رسول الله (ص) او کورنۍ یې سره مینه.............. ٤۷
علي (ک).. ٥۱
بي بي فاطمة زهرا ٥۳
دیارلسمه زده کړه: امام حسن او امام حسین (حسنین) ٥٥
څوارلسمه زده کړه: خپره شوې لورنه (امام مهدي) ٥۹
د رسول الله په بعثت کې د الله لورنه.. ٥۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

پینځلسمه زده کړه: اخروي نړۍ ٦٢
شپاړسمه زده کړه: ثواب او عذاب.. ٦٦
اوولسمه زده کړه: د پنځګر ویناوې (حمد سورت) ٦٩
د ګټنې او تاوان توپیر ٧٩
نولسمه زده کړه: د پنځګر وینا (درې نعمتونه) ٨٣
یوویشتمه زده کړه: د پنځګر وینا (له سختیو به نه ډاریږو) ٨٦
یوویشتمه زده: اسلامي اخلاق (دروغ) ٨٨
د دروغو ډولونه:.. ٩٠
دوه ویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (ژبه).. ٩٢
د نېکیو سرچینې.. ٩٢
د ژبې ځنې ښه آثار:.. ٩٣
د ګناهونو سرچینه:.. ٩٣
درویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (سلام اچول) ٩٥
څلرویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (حجاب) ١٠٠
پینځه ویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (څو روغتیایي سپارښتنې).. ١٠٥
شپږویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (روغتیایی احکام) ١٠٨
اووه ویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (ادب) ١١٣
د بوډاګانو په نسبت ادب.. ١١٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسانه اسلام پوهنه (د ژبیو لپاره)

د موروپلار په نسبت ادب ۱۱۶
د نامسلمانانو په نسبت ادب.. ۱۱۷
اته ویشتمه زده کړه: د فراغت وختونه ۱۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژباړن خبرې

مخې ته پروت کتاب مو د اسلامي نړۍ د مشهور تفسير؛ تفسير نور د مفسر؛ شيخ محسن قرآيتي د کتابونو له لړۍ څخه يو کتاب دی، چې په فارسي ژبه، د ژبيو لپاره په خورا خوږو او اسانو ادبياتو ليکل شوی دی. چې دا کتاب مې ولوست؛ نو د هغې تشې له مخې، چې موږ يې په پښتو ژبه کې لرو، اړتيا مې وننګېرله، چې بايد پښتو ته هم راواړل شي؛ ځکه هغوی چې د ښوونې او روزنې په چارو کې بوخت دي، ورجوته ده، چې د هر ټولګي د مضمون منځپانګه د د زده کړيالانو د ورتيا او عمر په پامنيوي اوډونېږي.

دا چې الحمدالله ټولنه مو يوه اسلامي ټولنه ده؛ نو موږ بايد د خپلې ټولنې د هر عمر انسانانو لپاره يې د دوی د عمر له ادبياتو سره سم، د اسلامپوهنې

مطالب راوړاندې کړو؛ نو د همدې موخې لپاره مو د ((ژبيو)) لپاره دا کتاب پښتو ته راواړه، چې پښتنو ژبيو لپاره ګټور شي.

دا کتاب په PDF بڼه په خواله رسنيو کې خپرېږي او هر مسلمان ته پکار ده، چې تر خپلې وسې يې خپور کړي او که څوک يې چاپول هم غواړي؛ نو له انديال و ببپانې يې راکوزاو چاپولای شي.

په درنښت

رور مو؛

ډاکټر ذبيح الله اقبال

د ۱۳۹۸ لمريز کال/ د تلې مياشت

کابل/ احمد شاه بابا مينه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی زده کړه: دین څه دی؟

دین د اند ، ګروهې، لارې او کړلار په مانا دی؛ که لار په حقه وي، که په باطله. قرآن کریم بوتنمانځو ته وايي: (لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ [1]= ستاسې لپاره خپل دین او زما لپاره خپل دین.)

نو د هر چا لار، کړلار، دود او دستور يې دین دی؛ خو مهمه داده چې په حق لار او حق دین پسې ولاړ شو.

د حق دين نښې:

1 - حق دين، هغه دين دی، چې له عقل سره سمون وخوري.

بوتنمانځو له ډبرو او لرګيو بوتان تول او نمانځل يې. قرآن ورته وايي: دا چار مو له عقل سره سمون نه خوري.

((قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ=[2] ايا هغه څه نمانځئ، چې پخپله مو تورلي دي ؟ !)

شونې ده په دې کړه او ناسمه لار مو پلار نيکونه هم تللي وي؛ خو نبايد پرې ولاړ شو ؛ لکه څنګه چې بوتنمانځو خپلو چارو ته د مخونې

---

[1]. کافرون/ ۶آیت
[2]. صافات/۹۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پار ویل: ((إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَى أُمَّةٍ[1]= په حقیقت کې خپل پلرونه مو پر یوه دین موندلي او بېشکه موږ یې لاررویان یو))

2 - حق دین هغه دی، چې د پنځګر پالونکي له لوري وي؛ نه د نورو له لوري.

دې بېلګې ته پام وکړئ:

هر مشین او کومه مهمه وزله چې جوړه شي او بازار ته راشي؛ نو معمولا لارښود کتاب ورسره وي، چې له هغه دستګاه د ګټنې لار یې ښوولې وي.

انسان هم چې الله تعالی پنځولی ، لارښود کتاب لري، چې الله تعالی د آسماني کتاب په بڼه را استولی دی. د محصولاتو لارښود کتاب هغه لیکي، چې دا محصول/پېبره یې طراحي او جوړ کړی وي؛ نو زموږ ژوند ته هم باید هغه الله کړلار راکړي، چې موږ یې پنځولي یو ،له اړتیاوو مو خبر دی او د ستونزهواري وس مو لري.

3 - حق دین هغه دی چې د انسان ټولو اړتیاوو ته کړلار ولري؛ بدن او روح ته، دنیا و آخرت ته، وګړي او ټولنې ته.

4 - حق دین هغه دی، چې عمل کول پرې د ودې او غوراوي لامل ګرځي او وخت تېرېدنه یې ناچله نه کړي او احکام یې تل تازه او په زړه پورې وي.

---

[1]. زخرف/۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیني احکام؛ لکه د ایکي یو الله لمانځنه، له پاکو او سپېڅلیو خلکو لاروي، د خلکو حق په پام کې نیول، ګټور خواړه، زده کړه او کار، د نورو درناوی او له بېوزلیو سره مرسته کول. چې یو له دې احکامو ځنې هم د کوم ځانګړي وخت او ځای لپاره ځانګړي نه دي؛ بلکې تل په هر ځای او وخت کې ژوندي دي.

د تل ژوندی امام حسین (رض) وینا، چې و یې ویل: ((هیهات منا الذلة)) هېڅکله به ذلت ته غاړه کېنږدم؛ که څه پخپله او ځوځات مې شهیدان شي. دا شعار په ټولو ځایونو او وختونو کې د ټولو انسانانو لپاره ښکلا لري او له چلنه نه غورځېږي.

هو ! له الله تعالیه مننه، چې په لمانځه کې ده،

د لوږې ځکل او د لوږو یاد، چې په روژه کې دی،

له مال، ځان او دینه دفاع، چې په جهاد کې ده،

د بېوزلیو لاسنیوی، چې په خمس او زکات کې دی،

نېکیو ته د خلکو رابلل، له چټلیو او ناوړه کړنو د نورو خلاصون ته هڅې، چې په ((امربالمعروف او نهی عن المنکر)) کې دي،

د پاکۍ سپارښتنه، چې په اودس، غسل کولو، د نوکانو په اخستو او سر اوخېرې په پاکوالي کې ده،

ادب رعایتول، سلام اچول او بې بلنې یو ځای ته نه ورتګ، د موروپلار، خپلوانو او ښووندانو درناوی او پر ژمنه وفا، چې دیني کړلارې دي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په زرونو نورې ديني کړنلارې، هېڅکله نه ناچله کېږي او د لمر په څېر د دين په آسمان کې ځلېږي او ټولو ته مانيزه انرژي وربښي.

هغوی چې ديني کړلارې نه کاروي او له کوټلي دينه نه برخمنېږي؛ نو دوه لارې يې په مخ کې دي:

1 - يا دې په خپل اند او سليقه عمل وکړي، چې نن يا سبا به پښېمانه شي.

2 - يا پر بشري قوانينو اډانه وکړي، چې د محدودو انسانانو له انده او يا د هغو کسانو له فکره راولاړ شوي، چې د خپلو ځاني غوښتونو او ظالمانو په لومو کې ښکېل دي.

نن د بشر حقوقو لپاره تر ټولو مهم ځای، ملګري ملتونه دي؛ خو ځينو هېوادونو؛ لکه آمريکا پکې د وټو حق لري؛ يعنې که د نړۍ د ټولو هېوادونو استازي يو هوډ ونيسي، امريکايان يې، په يوازې ځان ردولای شي. دا زموږ په پېر کې د بشري حقوقو څېره ده.

خو په قرآن کې لولو: ((قانون، د الله تعالی حق دی او ان پېغمبر حق نه لري، له ځانه يو ټکی پکې ورزيات کړي او که دا سې وکړي؛ نو الله تعالی به يې د ژوند رګ پرې کړي.[1]))

هو! لکه څنګه چې يو رنځور د خپلې روغتيا لپاره د طبيب لارښوونو ته غاړه ږدي او لکه څنګه چې موږ خپل موټر د جوړولو لپاره مستري

---

[1]. حاقه: ۴۴-۴۶ آيتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورورو ؛ نو نېکمرغی ته د رسېدو لپاره باید الهي احکامو ته غاړه کېږدو.

هغه الله تعالی چې تر طبیب او مستري په زرونو ګرایه پوه او پر انسان لوراند او لورین دی؛ یوازې هغه خبر دی، چې انسان څرنګه یو موجود دی او کوم چار یې چې په ګټه دی، هغه یې فرض یا مستحب کړی دی او څه یې چې په ګټه نه دي، هغه یې حرام یا مکروه کړي دي.

پردې سربېره چې الله لارښود کتاب را استولی، د بشر لاس یې د پېغمبرانو ، سپین لمنو او عادلو امامانو په لاس کې ورکړی دی.

قرآن کریم هغه دین یو بشپړ دین ګڼي، چې پر ښو احکامو درلودو سربېره، د ټولنې مشري هغه ته ورو سپاري، چې بشپړ کمالات ولري. د مایده سورت په درېیم آیت کې لولو((الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ = نن مې ستاسې دین دربشپړ کړ)) نن مې دین دربشپړ کړ؛ او دا هماغه ورځ وه، چې رسول الله (ص) له خپل روستي حج نه په راستنېدو کې په ((خم غدیر)) نومي ځای کې ودرېد او د خپل پالونکي په حکم یې د حضرت علي کرم الله وجهه لاس راپورته کړ او خلکو ته یې وویل: ((من کنت مولاه فهذا علی مولاه[1])) د چاچې زه مولا یم، علي یې هم مولا دی.

[1].اصول کافي، لومړی ټوک، ۴۲۰ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویمه زده کړه: له نعمتونو یې پنځګر پېژندنه

ځان ته ګورم او وینم، چې پخپله مې ځان نه دی جوړ کړی؛ نو یو پنځګر لرم.

زما پنځګر باید یو پوه وسمن وي، له ما سره مینه ولري، زما له ټولو اړتیاوو خبر وي او په پوره کولو یې وسمن وي.

هغه زما لوراند پنځګر ښبتن دی.

هر نوزېږی، چې دې نړۍ ته راځي، لومړی څیز، چې اړتیا ورته لري، خواړه دي؛ خو هېڅوک هم نه پېژني او د یوه کار د کولو وس هم نه لري!

که ټول متخصصان سره راټول شي او وغواړي د دې نوزېږي د خوړو لپاره یوه لاروټاکي؛ نو څه به کوي؟ خواړه به یې څه وي؟ کوم توکي باید ولري او د تودوخې په کومه درجه کې دې وساتل شي؟ څوک یې چمتو کړي او څنګه دې نوزېږي ته ورکړل شي؟

د نوزېږي یوازې یو کار زده او هغه هم تی رول، نه څه ژوولی شي او نه پوکی ورکولای شي.

تر موره به څوک مهربانه او د مور تر شیدو به کوم خواړه غوره وي؟ نوځکه د نوزېږي خواړه د مور تر سترګو او څارنې لاندې دي، چې مور ورکولای شي د خپل نوزېږي ساتنه وکړای شي او خواړه یې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

مينې او محبت سره مل وي. خواړه هم تل چمتو وي او سړولو او ګرمولو ته اړتيا هم نه لري.

که دا دومره نعمتونه نه ول؛ نو څه به کېدل؟

که مور شيدې نه درلودای؛ که ماشوم د رووللو پر ځای پوکی ورکول؛ که يې نشول کولای، په ژړا خپله لوږه څرګنده کړي؟ که د نوزېږي ټولې اړتياوې د مور په شيدو کې نه وې او که د مور مينه لږه وای او د يوه داسې درونډ مسووليت منلو ته چمتو نه وه؛ نو بيا ؟

کومه پوهه او ځواک دی، چې وکولای شي، په دې اړتياوو يې سر خلاص شي او په دقيقه توګه ټولې پوره کړي؟

څښتنه ! زه خو په خپلو اړتياوو نه پوهېدم او نه مې مورو پلار خبر ول، چې کوم خواړه راته په کار او ګټور دي.

تر زېږېدو له مخه دې د مور تی راته له شيدو او د مور زړه راته له مينې او د مور ژوند دې زما په پلار تامين کړ.

غوره خواړه دې راکړل، چې په خورا ساده لار خپلې اړتياوې پوره کړم.

څښتنه ! د دې پېرزوينو دې منندوی يم.

مل مې شه، چې له دې ټولو نعمتونو دې په ښه توګه ګټنه وکړم، هېر دې نه کړم، له مورو پلار سره مې ښېګې وکړم او لکه څنګه چې ته راته ښه څښتن يې، زه دې هم ښه بنده ووسم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوزېږي ته د مور د شیدو د ارزښت په باب قرآن کریم وايي : ((وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلاَدَهُنّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَن يُتِمّ الرّضَاعَةَ وَعلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنّ وَكِسْوَتُهُنّ بِالْمَعْرُوفِ[1]=او میندې خپلو اولادونو ته پوره دوه کاله تی ورکوي. (دا حکم) هغه چا ته دی، چې غواړي د تي رودنې موده پوره کړي.))

پېغمبراکرم (ص) وايي: ((کوشني ته غوره خواړه د مور شیدې دي.[2]))

دیني عالمان هم وايي: که د مور روژه کېدل، ماشوم ته یې شیدو ورکولو ته تاوان رسوي؛ نو روژه پر مور فرض نه ده؛ ځکه د کوشني تغذیه کول د رمضان میاشت تر فرض روژې مهمه ده.

---

[1]. بقره/ ۲۳۳

[2]. عیون اخبار الرضا ، دویم ټوک، ۳۴ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریېمه زده کړه: د الله ځواک او حکمت

ټول مخلوقات، د الله د ځواک نښې دي. غر، بېديا، سمندر، ځمکه، لمر، سپوږمۍ او په آسمان کې ستوري؛ خو په مخلوقاتو کې ځنې يې ځانګړې ځانګړنې لري؛ د بېلګې په توګه: الله تعالى چې انسان وپنځاوه، سترګې يې له ځلېښنېنو اوبو ورجوړې کړې، غوږونه يې له کورپاندوکيو او ژبه يې له غوښې. کوم ځواک کولای شي له ځلېښنېنو اوبو ليدځواک، هډوکي ته اورېدځواک او غوښې ته ويناځواک ورکړي؟

د بشر جوړ کړي ډېرى څيزونه، څه موده روسته له کاره غورځېږي؛ خو د انسان د بدن غړي تر ډېرې مودې کار کوي.

د تاريخ په اوږدو کې ميلياردونه بشر پنځېدلي؛ خو په دې دومره انسانانو کې له پيله تر اوسه، ان د دوو انسانانو د ګوتو د سرنو کرښې هم سره يو شان نه دي، حال داچې ډېر تکړه هنرمندان له څو هنري آثارو ډېر آثار نه لري!

انسان له خاورې يوازې خټه، خښته، کاشي، سراميک او څه نور محدود توکي جوړولای شي، نور څه ترې نشي جوړولای؛ خو الله په يوه بڼ کې، له همدې خاورې، هم خوږه مېوه؛ لکه کجوره او توت او هم تروه مېوه؛ لکه ليمو او هم خوږه تروه مېوه؛ لکه انار او مالټه پنځوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قرآن کریم کې لولو:

((او په ځمکه کې څنګ په څنګ پرتې ټوټې دي او (همدارازې) د انګورو بڼونه، کښتونه او د کجورو ګڼ بنستې او بېل بنستې ونې دي، چې په یوه ډول اوبو خړوبېږي ! او حال دا چې ځینو ته مو پر ځینو نورو د خوراک له پلوه غوراوی ورکړی، بېشکه په دې (چارو) کې هغو خلکو ته (څرګند) دلایل دي، چې عقل کاروي.[١]))

هو ! ځینې خلک مېوه یوازې نس ډکولو ته غواړي؛ خو هوښیاران د دې ټولو ښکلاوو او هېښتیاوو په لیدو سره د خپل ایمان اروا تازه کوي او د الله د ځواک نښې پکې ویني؛ ځکه له یوه ډول اوبو او خاورو یوازې د یوه ډول خوند تمه کولای شو ؛ خو د الله ځواک داسې دی، چې ډول ډول خوندونه، رنګونه او بڼې ترې پنځوي.

الله حکیم دی؛ یعنې ټولې چارې یې پر ځای، سمې او موخه لري او یو بې موخې چار هم نه کوي، ان هغه چارې چې زموږ له انده ترخې او کړوونکې دي، هرومرو دلیل ورته شته دی. د بېلګې په توګه: که انسان درد او رنځ نه احساساوه؛ نو یوځلې به یې بدن له کاره غورځېده؛ خو درد په بدن کې د خطر او رنځ اخطار او ښېه ده.

---

١. وَفِي الأَرْضِ قِطَعٌ مُّتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِّنْ أَعْنَابٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَى بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الأُكُلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (رعد/۴)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دردونه او رنځونه انسانان درملو جوړولو او علمي پرمختګونو ته هڅوي او د درد او رنځ تر سیوري لاندې انسان د خپلې روغتیا په قدر پوهېږي.

دردونه پر دردېدونکي انسان د خپلوانو احساسات او عواطف رانرموي، رنځونه د انسان د تکبر او غرور کچه راټیټوي او له الله سره د انسان اړیکه پیاوړې کوي او روغ وګړي فکر او اند ته اړباسي، چې د خپلې روغتیا په ګټه او قدر پوه شي.

یو ځل بیا دې کرښو ته پام وکړئ !

د الله ټولې چارې په خپل ځای کې عالمانه دي، روغتیا او رنځ یې زموږ د ودې لپاره اینښي دي.

که روغتیا ((تولید)) ډېروي، رنځوري ((ترحم)) ډېروي.

که روغتیا د ودې لامل ده، رنځوري الله ته د ورنږدېدو لامل ده.

هو ! الله ځواکمن ذات دی؛ خو د ځواک مانا دا نه ده، چې هر هغه څه وکړي، چې زموږ خوښه وي او یا یې ترې غواړو؛ بلکې الله خپل ځواک په هغه ځای کې کاروي، چې عالمانه او حکیمانه وي.

تاسې دا ځواک لرئ، چې خپل کمیس څېرې کړئ؛ خو دا کار نه کوئ. الله یې ځواک لري، چې یو کس بې زده کړې، عالم کړي او د یوه بزګر له زحمت پرته، محصولات رامنځ ته کړي او بې درمل او ډاکټره، رنځور ته شفا ورکړي؛ خو دا کار نه کوي؛ ځکه چې حکیمانه چار نه دی؛ ځکه دا چار د اندونو، هڅو او اړیکو د ځوړ لاملېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورمه زده کړه: له الله سره اړیکه

تر الله پېژندو روسته مو لومړی دنده، له الله سره اړیکه ده او داچې د هغو نعمتونو په پار ورسره مینه ولرو، چې راکړي یې دي.

که څوک د عکاسۍ یوه کمره راډالۍ کړي؛ نو د ژوند تر پایه ورسره مینه کوو او نه یې هېروو. الله راته د عکاسۍ دوه پرمختللې کمرې راکړې دي. دوه ښکلې سترګې، چې تول عمر پرې لرې، نږدې او له هر اړخه عکاسي کوو. یوه سپکه، کوچنۍ، ظریفه، ښکلې او په مناسب او کلک ځای کې ایښوول شوې کمره. الله دا دوه کمرې په دوو چوغړندو کې ایښي، چې په مناسبه توګه وساتل شي او بانه او وریزې یې پرې جوړې کړي، چې د بهرنیو توکیو او اضافي رڼا د ورننووتو مخه ونیسي.

دې کمرو له هومره کوشنیتوب سره، موږ له نړۍ سره په اړیکه کې کړي یو او موږ کولای شو د نړۍ هېښتیا او ښکلاوې پرې ووینو.

دا کمرې زموږ او پوهانو ترمنځ، د هغوی د کتابونو د لوستو له لارې اړیکه جوړوي، له خطرو مو ساتي، د مطالعې له لارې مو پوهه ډېروي او په سترګو هر څه پېژندلی شو. هره ورځ په زرونو انځورونه اخلي؛ خو سترتیا نه لري.

د ستر الله په هر نعمت کې چې فکر وکړو، له خپل پنځګر سره مو مینه ډېرېږي. دا مینه مو، له الله سره رومبۍ اړیکه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله اړیکه، د لوراند الله مننه ده. که د یوې کمرې ډالۍ مننه غواړي؛ نو د سترګو په څېر ښکلې ډالۍ خو څو ګرایه مننه غواړي.

د الله مننه په څه کې ده؟

د الله مننه په دې کې ده، چې سترګې پاکې وساتو. مخ په چټلیو اوبو و نه وینځو. په ډک نس مطالعه و نه کړو. که په یوه ځای کې بسیا رڼا نه وي او کوم کتاب چې توري یې واړه وي، مطالعه یې نه کړو، چې سترګې مو خرابې نشي. په سترګو ګناه و نه کړو او څوک و نه وېروو.

مورو پلار ته په مینه کتل عبادت دی. قرآن او کعبې ته کتل عبادت دی. دیني عالمانو او مشرانو ته کتل عبادت دی. د الله له نېکو بندګانو سره لیدل کتل عبادت دی او که مړه شوي دي، د قبرونو زیارت یې عبادت دی.

د (الْحَمْدُ للّه رَبِّ الْعَالَمِينَ [1]) ویل ژبنۍ مننه ده؛ خو د مننو غوره ډول، لمونځ کول دي. قرآن کریم وایي: (فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ .الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ [2]= نو (ددې ستر نعمت په شکرانه کې) باید ددې خونې (کعبې) پالونکی ولمانځي؛ هماغه (الله) چې له لوږې یې ماړه کړل او له وېرې او ناامنۍ یې (خوندي او) ډاډمن کړل.))

لمونځ په ټولو آسماني ادیانو کې و.

---

[1]. حمد / دویم آیت

[2]. قریش ۳-۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله (ص) وويل: ((په هغه دين کې خير نشته، چې لمونځ پکې نه وي.))

په رښتيا که لمونځ نه وي، نورې ښېګڼې چارسازې نه دي؛ لکه څنګه چې که ستنه نه وي؛ نو په تار ګنډل نه کېږي.

که ټرافيک پوليس له يوه موټر چلوونکي د چلولو لايسنس وغواړي او هغه يې و نه لري؛ نو ټرافيک پوليس يې دروي او جريمه کوي يې، ان که د پوهنتون لسانس او يا کوم بل مهارت هم ولري.

راځئ ! هره ورځ د څو شېبو لپاره له خپل پنځګر الله سره خبرې وکړو. رښتيا !

له هر چا سره خبرې کوو ؛ خو له الله سره خبرې نه کوو ؟

موږ له الله سره مينه لرو او څوک چې له چا سره مينه لري، زړه يې ورسره خبرې کول غواړي.

دا چې موږ ټول انسان په منظمه توګه له الله سره خبرې وکړو ؛ نو الله انسان ته لارښوونه کړې، چې ټول يوه لوري، مخ پر قبلې، له پاکو بدنونو او جامو سره، په روښانه زړه، په نږه نيت او په يوه ژبه لمونځ وکړو.

لکه څنګه چې د نړۍ د هر هېواد پيلوټ چې غواړي، د بل هېواد له هوايي ډګر سره اړيکه ټينګه کړي؛ نو په انګريزۍ ورسره خبرې کوي. موږ هم بايد خپل لمونځونه په عربۍ وکړو. هو ! يوه ژبه، د الله لمانځو د يووالي نښه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا لمونځ به هغه مهال ډېر زموږ د ودې او پرمختګ لامل شي، چې د جومات په څېر په یوه سپېڅلي ځای او په خپل وخت په جمعا ترسره شي؛ خو په دې شرط، چې د لمانځه ترڅنګ د ببوزلیو لاسنیوی هم وکړو او په لمونځونو کې مو دعاوې هم ورته وکړو.

هغه چې لمونځ کوي، ته وا خپل لاسونه یې د الله په لاسونو کې ایښي او په یوه کلکه رسۍ یې منګولې لګولې دي او هغه به پر هره ستونزه لاسبرى شي، چې پر کلکه الهي رسۍ یې منګولې لګولي او خپل لاسونه یې د الهي ځواک په لاسونو کې ورکړي دي.

قرآن کریم وایي: (وَاسْتَعِينُواْ بِالصَّبْرِ وَالصَّلاَةِ[1]= او په صبر او لمانځه (له خدایه) مرسته وغواړئ)

چې رسول الله (ص) او امامان به له کومې ستونزې سره مخ شول؛ نو لمانځه ته یې پناو وروړه [یعني سملاسي یې لمونځ کاوه] او له لمانځه او د الله له ذکره یې مرسته غوښته.

لمونځ دومره ارزښتمن دی، چې د عاشورا پر ورځ په کربلا کې، سره له دې چې امام حسین د دښمن تر غشیو او نېزو لاندې و؛ خو بیا یې هم لمونځ و نه ځنډاوه.

---

[1]. بقره/۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

پینځمه زده کړه: لمونځ، د الله مننه ده

په هر ځای کې ټول انسانان دا خوی لري که چا مینه ورسره وکړه؛ نو مننه ترې کوي، ان یو کوشنی ماشوم، چې خبرې هم نشي کولای، که ډالۍ ورکړو؛ نو په موسکا مو مننه کوي. ان که له کوم څاروي سره مینه وشي؛ نو د مینې څرګندونې لپاره یو عمل ترسره کوي.

موږ وینو، چې ټوله هستي – که جماد دی که نبات او که حیوان- د ورکړې پر وړاندې راکړه لري؛ خاورې ته دې چې دانه ورکړه، بوټي او ونې درکوي، که اوبه او سره دې ورکړه، مېوه، لرګي او د ونې سیوری درکوي. څاروي ته چې واښه ورکړې، شیدې درکوي، مرغانو ته چې دانه ورکړې، هګۍ درکوي او د دوی دا ورکړه یې طبیعي مننه شمېرل کېږي؛ نو ولې انسان له الله مننه نه کوي؟

چا راسره د الله هومره مینه کړې ده؟

چا راته تل ځلنده او وړیا لمر راکړی دی؟

الله رازده کړل، چې څنګه له اوبو، خاورې، بوټیو او څارویو ګټنه وکړو. که ټول حیوانات وحشي ول او موږ نه شول کولای، چې ګټنه ترې وکړو؛ نو څومره ستونزې به مو درلودای؟

الله دومره پر موږ لوراند او لورین دی، چې یوې نېکۍ ته مو لس ثوابونه راکوي؛ خو که بد چار راځنې وشو؛ نو یوازې د هماغه کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو مره حساب را سره کوي؛ نو آيا نه ښايي چې له داسې يوه مهربان او لوراند الله سره خبرې وکړو؟ هو ! لکه څنګه چې الله د قرآن له لارې له موږ سره خبرې کړې دي، موږ هم بايد په لمانځه خبرې ورسره وکړو.

البته ټول خبر يو چې الله مو مننې ته اړمن نه دی او دا مننه زموږ په خپله ګټه ده. د بېلګې په توګه: که وايو چې کور مو مخ په لمر جوړ کړئ، په دې مانا نه ده، چې لمر مو کور ته اړتيا لري؛ بلکې مخ په لمر خونه زموږ په خپله ګټه ده. که ټول خلک مخ په لمر او يا مخ په سيوري کور جوړي کړي؛ نو پر لمر هېڅ اغېز نه کوي؛ خو که مخ په لمر مو خونه جوړه کړه؛ نو د لمر له رڼا او تودوخې به برخمن شوو او که مخ په سيوري خونه جوړه کړو ؛ نو د لمر له رڼا او تودوخې به بې برخې شوو.

لکه څنګه چې د زده کړيال درس ويل او د ښوونډ زده کړې ته يې پام او د پوهې زده کړه، له ښوونډ څخه مننه ده؛ خو ددې مننې ګټه زده کړيال ته رسي، نه ښوونډ ته.

د الله لمانځل زموږ په خپله ګټه دي.

که يوه کوشني، خپل لاس يو مشر ته ورکړ؛ نو ځان پياوړی بولي او ځان د هر ډول خطر پر وړاندې د هغه ځواک له لامله خوندي بولي. لمونځ کوونکی، له الله سره په خبرو او د هغه په بندګۍ، ځان د هغه د پېرزو تر سيوري لاندې کوي؛ نو ځکه هېڅکله ځان يوازې او پردی نه بولي. دا حالت ان د الله د کور او جوماتونو لپاره هم دی. د بېلګې په توګه، هغوی چې جوماتيان دي، هېڅکله ځان يوازې نه مومي، ان

(c) ketabton.com: The Digital Library

که جومات یې له کوره په لرې سیمه کې وي، خلک جومات خپل ملاتړ او مل بولي. له هم جوماتیانو سره په آشنایۍ ځان له یوازېتوبه راباسي. جوماتیان ملګرو موندلو ته په ده او هغه پسې نه ځي؛ ځکه په جومات کې له هغو ایمانوالو وګړیو سره ملګري کېږي، چې د الله د خوښۍ لپاره، ټول پاک او په اودس کې، یوه لوري ته، د یوه امام جماعت په ټاکلو سره، بې له کومو تشریفاتو او امتیازه، په رورولۍ، یو د بل ترڅنګ، په یوه ژبه، د ایکي یو الله عبادت کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږمه زده کړه: لمونځ

داچې مسافر په بېدیاوو کې ورک نشي او روغ رمټ خپل مقصد ته ورسي، دولت ورته لارې او واټونه ټاکلي او په هغو واټونو او لارو کې لوحې او نښې لګوي، ټرافیک پولیس یې ګومارلي دي، چې د موټرو ځغاسته وڅاري. که دا چارې نه کېدې؛ نو مسافرو به لارو ورکوله او هر څوک به یوې خوا ته تلل او ټول به په زحمت کې وو.

الله هم که د پېغمبرانو او اسماني مشرانو له لارې، د بندګۍ او لمانځه لار یې د انسانانو د ودې او کمال لپاره نه وه ټاکلې؛ نو هر څوک به یوې خوا ته ورتله او الله به یې هغسې لمانځه، چې څنګه یې پخپله غوښتل.

داچې ټول خلک په یوه نېغه او سمه لار ولاړ شي؛ نو د لمانځه لار یې له یو لړ نښو او احکامو سره راښوولې ده؛

لومړی: حکم یې کړی، چې په اودس او پاکوالي او د زړه له کومې له الله تعالی سره خبرې وکړو.

دویم: الله د لمانځه فرضونه په ۲۰ ټکیو کې ایښي، چې زده کړه یې ټولو ته آسانه وي. دا ټکي هم مانا لري، هم قالب او هم شرنګ.

دریم: حکم یې وکړ، چې ټول خلک دې یوه لوري ته لمونځ وکړي، چې زړونه او فکرونه خپاره واره نشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم: حکم يې وکړ، چې ټول خلک په يوه ژبه له الله سره خبرې وکړي؛ لکه څنګه چې د نړۍ د هر ګوټ پېلوټان، له هوايي ډګرونو سره يوازې په انګريزۍ ژبه اړيکه نيولی شي.

په لمانځه کې له پاکو جامو سره د کعبې پر لوري درېږو او په عربي ژبه له الله سره خبرې کوو.

د لمانځه لومړی ټکی (الله اکبر) دی؛ يعنې الله تر ټولو خورا ستر دی، تر اند او خياله ستر دی، تر ليدنيو او اورېدنيو ستر. چاچې الله ستر ومونده، هر څه ورکوشني شي. د فوټبال لوبې يو لوبغالی په پام کې ونيسئ، تر هغه چې په لوبغالي کې يو، د لوبغالي ځمکه راته خورا ستره ښکاري؛ خو که په الوتکه کې سپاره شوو او والوځو او له بره ور وګورو؛ نو لوبغالی به راکوشنی شي او څومره چې الوتکه پورته ځي، ځمکه راکوشنۍ شي. انسان کولای شي دومره پورته والوځي، چې ټوله ځمکه ورته د يوه نخود هومره شي. هو ! څومره مو چې پر الله ايمان ډېر شي او څومره چې الله ستر مومو، د نړۍ ستر ځواکونه مو په نظر کې کوشني کېږي.

په دعاوو کې هم لولو: ((داچې الله د مسلمانانو په زړونو کې ستر دی، نور څيزونه يې په نظر کې کوشني دي.[1]))

---

[1]. بحارالانوار، ۷۴ ټوک، ۳۱۵ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو دیني مشر وویل: ((د زماني طاغوت زموږ هېڅ هم نشي کولای.))
ځکه هغه پر الله دومره ایمان درلود ، چې طاغوت یې په سترګو کې
بیخي کوشنی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوومه زده کړه: الهي عدل (نیاو)

حضرت مولا علي کرم الله وجهه وویل: ((هر څه په خپل ځای کې ایښوولو ته او په غوره بڼه د هر کار ترسره کولو ته عدل وايي.[1]))

البته مهمه ده، په دې پوه شو، چې عدل په هر ځای کې د مساوات په مانا نه دی. عادل ښوونکی هغه نه دی، چې ټولو زده کړیالانو ته یو رنګ نمرې ورکړي؛ بلکې هغه ښوونکی عادل دی، چې هر زده کړیال ته یې خپلې نمرې ورکړي.

عادل ډاکټر هغه نه دی، چې ټولو رنځورانو ته یوه رنګ نسخه ولیکي؛ بلکې هغه طبیب عادل دی، چې هر رنځور ته یې د رنځ له مخې درمل ورکړي.

الله، عادل حکیم دی؛ یعنې عدل یې د حکمت پر بنسټ دی.

د الله عدل؛ یعنې دا چې الله د یوه ژوي حق هم نه لتاړي، له دې خو به تېر شو، چې یوه ژوي هم له پیله پر الله یو حق هم نه درلود، چې ولتاړل شي. موږ خو مخکې نه وو او نه مو څه درلودل، چې راځنې واخستل شي او یا تېری راباندې وشي.

---

[1]. نهج البلاغه، ۴۳۷ حکمت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارښاوي ته یوې ببلګې ته پام وکړئ:

د ((ادب)) په ټکي کې ((الف)) ولاړ، ((دال)) کوږ او ((ب)) پرته ده؛ نو که دې توریو عقل او شعور درلوداى، پر لیکوال یې د نیوکې حق درلود؟ آیا ((الف)) حق درلود، چې پر لیکوال نیوکه وکړي، چې زه دې ولې پر پښو درولی یم او ((دال)) نیوکه وکړي، چې زما ملا دې کږه کړې او یا ((ب)) ووایي، چې زه د سملولې یم؟ نه ! هیڅکله نه ! ځکه دا توري له مخکې نه وو او موږ یې پوروړي هم نه یو. هوښیار او د موخې خاوند لیکوال دا توري یو د بل ترڅنګ ایښي او ددې په پامنیوي چې هر توری یو غږ لري او له ګډونه یې د ((ادب)) ټکی جوړېږي.

په پنځونه کې هم یو جماد، یو نبات، یو ځاروى او یو یې انسان دى او څلور وانه ډلې یې په سلوګونو ببلګې، بڼې، رنګونه او ځانګړى اغېز لري. علیم او حکیم الله دا مخلوقات وپنځول او د یوې سترې موخې لپاره یې یو د بل ترڅنګ کړل (لکه د ((ادب)) د ټکي په څېر) او دا چې یو یې هم له مخکې موجود نه و؛ نو یو یې هم د نیوکې حق نه لري.

بله ببلګه:

که یو ستره غالۍ په چاقو ټوټې ټوټې کړو؛ نو د غالۍ پر خاوند تېرى شوى دى؛ ځکه دې غالۍ له ځانه ستروالى درلود؛ خو که یوه سړي له پیله یو کوشنى ټغر اوبدلى وي؛ نو په دې بڼه کې کوم تېرى نه دى

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی؛ ځکه دې ټغر له مخکې کوم ستروالی نه درلود ، چې ستروالی مو ترې اخستی وي. پردې سربېره ، تېری خو به هغه مهال وي ، چې له ستر او کوشني ټغر نه مو یو شان تمه وي؛ خو که له هر څه ، په خپله اندازه تمه ولرو ؛ نو په دې بڼه کې تېری نه دی شوی. د بېلګې په توګه: که یو کس ته زر افغانۍ او بل ته لس زره افغانۍ ورکړو او ورته مو وویل چې بوره وپېره او دا دواړه په دې پیسو بوره وپېري. دلته د دواړو ثواب یو شان دی؛ ځکه دواړو یو شان پر خپله دنده عمل کړی دی. که یوه یې د بل په پرتله لږه بوره راوړې ، لنډون یې نه دی کړی؛ ځکه پیسې یې لږې وې.

تردې بېلګو روسته پوهېږو ، چې د الله د عدالت مانا دا نه ده ، چې ټول انسانان د اورلګید او یا هم د صابون د قوطۍ په شان یو شان وي؛ بلکې همدا چې الله بېلابېل څیزونه پنځولي او له هر یوه یې مناسبه تمه درلودلې ، عادل دی.

څوک چې ډېر برخمن دی ، پازوالي یې هم ډېره ده ؛ لکه که په یوه موټر کې مو ډېر تېل واچول؛ نو له هغه موټره د ډېر واټن وهلو او ډېر بار وړو تمه هم کېږي.

الله ټول مخلوقات په یو لړ حکیمانه توپیرونو پنځولي او هر موجود ته یې ، کمال ته د رسېدو لپاره مناسبه لار ټاکلې او خپل هر حکم ته یې ثواب یا عذاب ټاکلی او د یوه توکم او بل توکم او د یوه ټبر او بل ټبر او د یوه وګړي او بل وګړي ترمنځ یې هېڅ ډول تبعیض نه دی کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر انجينير، د ودانۍ د لاندېنيو پوړونو سيخ او اوسپنه ډېره اچوي او دا تېرى نه دى.

هر ښووند د زده کړيالانو د مهارت او د پوښتنو د ځواب پر بنسټ نمرې ورکوي او دا تېرى نه دى.

د موټر جوړولو په فابريکه کې نټ او بولټ کوښني خو ټايرونه ستر جوړېږي او له هر يوه يې يوه تمه کېږي؛ خو دلته يو کس هم د فابريکې ښتن ته ظالم نشي ويلى.

په هستۍ کې توپيرونه، د الله د ځواک نښې دي؛ لکه څنګه چې الله تعالى په قرآن کريم کې وايي: ((وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ[1]= او (د ځواک) له نښو يې د اسمانونو او ځمکې پنځون او ستاسې د ژبو او رنګونو (توپير او) بېلابېلوالى دى.))

---

[1] روم/۲۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتمه زده کړه: تولنیز نیاو/عدل

الله پخپله عادل دی او موږ ته یې هم د نیاو (عدالت) او نېکیو حکم کړی دی، (إِنّ اللّهَ يَأمُرُ بِالْعَدْلِ وَالإِحْسَانِ = په رښتینه کې الله د عدل او ښېګڼې کولو امر کوي.)[1]

که مور و پلار د خپلو اولادونو ترمنځ په عدالت چلن و نه کړي، اولاد یې خوابدېږي؛ که موږ هم په عدالت چلن و نه کړو، الله تعالی او خلک به راځنې خوابدي شي.

موږ باید د هر چا حق رعایت کړو. که کوم ځوان په جومات کې ناست وي او له خپل ځایه پاڅول کېږي؛ نو څوک چې د هغه پر ځای لمونځ وکړي، لمونځ یې سم نه دی؛ ځکه د ځوان پر حق یې ظلم کړی او پر داسې ځای ولاړ دی، چې حق یې نه و.

پېغمبر اکرم (ص) اوبه وڅښلې، یو ځوان یې ترڅنګ ناست و، له آنحضرت (ص) نه یې وغوښتل، چې پاتې اوبه د تبرک او شفا لپاره ورکړي، تردې غوښتنې روسته، هغه مشران، چې د پېغمبر اکرم (ص) تر څنګ ناست وو، هغوی هم ورته غوښتنه وکړه؛ نو آنحضرت (ص) ورته وویل: ((داچې دې ځوان تر تاسې مخکې غوښتنه کړې وه؛ نو وار باید رعایت شي)) نو لومړی یې اوبه هغه ځوان ته ورکړې.

ژرنده که د پلار ده خو په وار ده. د وار رعایت کول، عدالت دی.

---

[1]. نحل/۹۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولا علي کرم الله وجهه يوه مورکۍ وليده، چې دوه کوشنيان ورسره دي او يوازې درې کجورې لري، هر کوشني ته يې يوه کجوره ورکړه او دريمه کجوره يې پر منځ نيمه کړه، چې د ماشومانو ترمنځ پر عدالت چلن وکړي، آنحضرت دغه مور ددې عدالتي چلن لپاره وستايله.

بې اجازې د نورو له ماله ګټنه يې پر حق تېری او ظلم دی.

خلک بې پته کول، پر هغوی تېری کول دي.

بل ته نا سمه نامه اخستل او نامه يې سپکول، وهل ډبول او ان وېرول تېری دی.

تر ټاکلې اندازې ډېر د دولتي توکيو لګول، پر ټولنه تېری او ظلم دی.

پر خلکو تېری، نه بښل کېدونې ګناه ده. ان که يو ځوان له يوې ونې بې اجازې مېوه وخوړه، بايد د ونې څښتن راضي کړي او نشي ويلای: دا چې بالغ نه يم؛ نو غاړه مې نه بند ېږي.

هغه چې بالغ شوی نه دی، لمونځ او روژه پرې فرض نه ده؛ خو د خلکو د مال، ځان او پت درناوی پرې واجب دی، ان پر ژبيو.

په ټولنه کې د عدالت رعايتول له کورنۍ پيلېږي او په ټولنه کې د عدالت رعايتولو په پار بايد يو د بل حقوق په کور، ښوونځي، واټونو او کوڅو کې رعايت کړو.

هو ! اسلام د حقوقو د رعايت په پار، نه اولاد ته اجازه ورکوي، چې د مورو پلار د استراحت مزاحم شي او نه مورو پلار ته اجازه ورکوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پر اولاد بې ځایه غوسه شي. نابالغتوب او ژنیتوب، د نورو د حقوقو د نه رعایتولو پلمه نشي کېدای.

څرګنده شوه، چې ماشومان او ژني باید تر ځوانۍ مخکې، له اسلامي اخلاقو سره آشنا شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهمه زده کړه: د بشر لارښودان

الله په قرآن کريم کې وايي: هر امت ته يو پېغمبر دی. (وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولٌ= او هر امت ته يو استازی دی)[1] الله هېڅکله خلک بې لارښود او آسماني مشره نه دي پرېښي. (وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ=او هر قوم ته يو لارښود دی)[2]؛ يعنې په هر وخت او ځای کې بايد خلک ژوندی لارښود ولري، چې دا ژوندی لارښود يا پېغمبر دی يا يې ځايناستی. بايد سر مو خلاص وي، چې انبياء يوازې په يوه ځانګړي سيمه کې نه وو، چېرې چې امت و، يو لارښود هم ورته و. هغه الله چې پر خلکو لوراند او لورين دی، هېڅکله خلک بې لارښوده نه پرېږدي او هېڅکله ځمکه بې حجته نه پاتېږي.

که څه انسانان کله په اند، عقل او کله په پوهه او مطالعې او کله په مشوره او کله په احساس او وجدان او کله پخپله او د نورو په تجربه، کولای شي حق لار پيدا کړي؛ خو کله حق لارې پيدا کول دې اړتيا لري، چې له تېرو، اوسنيو او راتلونکيو انسانانو، همداراز د خپل ځان په باب پوهه ولري؛ خو دا پوهه يوازې د انسانانو له پنځګر ښښتن سره ده او زموږ پوهه او تجربه نه ور رسي.

نو ځکه سره له دې چې انسانان له خپلې پوهې، عقل او تجربې ګټنه کوي، هر يو يې په خپل ژوند کې په سلونو ځل په خپلو کړنو

---

[1]. يونس/۴۷

[2].رعد/۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښېمانېږي. د انسان پښېماني ددې چار څرګندوی ده، چې د انسان پوهه، عقل او تجربه نيمګړې ده. دا پښېماني له پخوا راهيسې وه، ده او وي به.

اوس چې مو د سر په سترګو د پرمختلليو او روسته پاتې هېوادونو د لوستو او نالوستو وګړيو تېروتنې او پښېمانۍ وليدې؛ نو څرګندېږي، چې انسانان بايد داسې لارښودان ولري، چې په کمالاتو کې تر نورو انسانانو غوره وي. په وجود کې يې تېروتنه، سرغړونه، پښېماني، ناپوهي، وېره او شک نه وي او په هر اړخيزه توګه خلک پرې ډاډمن وي او امين وګڼي وي.

الله ورته په کمالاتو، معجزاتو، د بيان په ځواک، پراخې سينې، صبر، پوهې او مړانې، پر نورو غوراوی ورکړی وي. خلک يې په لاسونو کې لاسونه ورکړي او د هغوی په لارښوونو خپل دنيا و آخرت ښېرازه کړي. دا لارښودان، اسماني پېغمبران دي.

يوازې پېغمبران نه پښېمانېږي؛ ځکه خبره يې د الله خبره ده او الله هېڅکله نه پښېمانېږي. پوهه يې د الله له پوهې ده او د الله پوهه راايساره نه ده او ناپايه ده.

انبياء له خلکو ځنې، له خلکو سره، په خلکو کې او د خلکو په څېر ژوند کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کوڅو او بازارونوکې ګرځېدل؛ (وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ= په بازارونو کې ګرځېدل)[1] او هر حکم چې يې کاوه، لومړی يې پر خپل ځان پلي کول. په خلکو کې رښتين او امين ول او د خلکو د هدايت لپاره يې زحمتونه ګالل.

خلک يې خپل رونه ګڼل؛ (إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ= چې يې رور هود ورته وويل)[2] او چا ته يې اجازه نه ورکوله، چې په ستاينو يې غوړه مالي وکړي. ځانونه يې پخپل ورځني بشري ژوند کې، د ټولو خلکو په څېر ګڼل؛(قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ= ووايه: زه خو يوازې ستاسې په څېر يو بشر يم)[3]

ټولو انبياوو يوه موخه او دنده درلوده، چې الله لمانځني ته د خلکو رابلل، د سرغړوونکيو او ظالمانو او د خرافاتو(کږنو او انګېرنو) له لاروۍ د خلکو ژغورل او د هغو دودونو له منځه وړل، چې له عقل سره سمون نه لري.(وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ اعْبُدُواْ اللّهَ وَاجْتَنِبُواْ الطَّاغُوتَ= او په رښتيا موږ هر امت ته يو استازی ورلېږلی (چې ووايي) "الله" ولمانځئ او له "طاغوت" نه ځان وژغورئ ؛)[4]

ټولو انبياوو خلکو ته د عبادت او لمونځ سپارښتنه کوله. قرآن کريم د حضرت ابراهيم (ع) له خولې وايي: (رَّبَّنَا إِنِّي أَسْكَنتُ مِن ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِندَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُواْ الصَّلاَةَ=

---

[1]. فرقان/۲۰
[2]. شعراء/۱۲۴
[3]. کهف/۱۱۰
[4]. نحل/ ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

پالونکیه! ما په یوه بې اوبو او بې کښته ناو کې د خپل اولاد یوه برخه، ستا د قدرمن کور ترڅنګ مېشت کړه، چې لمونځ وکړي؛)[1]

الله حضرت موسی (ع) ته وایي: (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي= و مې لمانځه او یادښت ته مې لمونځ کوه.)[2]

حضرت عیسی (ع) وايي: (وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ= الله د لمانځه سپارښتنه راته کړې)[3]

نو د ټولو انبیاوو یوه ګډه کړلار دا وه، چې په لمانځه، خلک د الله عبادت ته راوبلي.

که الله انسانان بې پېغمبره سرایله پرېښي ول؛ نو هر انسان به د خپلې سلیقې او د پوهې د څومره والي له مخې، ځان ته یوه لار ټاکله او په دې لار کې به د ظالمانو دباوونو، هره ورځ وسوسو او خیالونو یوې لوري ته راکاږل. هره ورځ انسان پر یوه لار ځي او په سبا یې پښېمانه وي. نن له یوه سره ملګری شي او سبا ورسره وران وي. نن یوه ورځ غوره ګڼي او سبا یې یوه بله. الله هېڅکله انسان داسې پر خپل حال نه پرېږدي.

---

۱. ابراهیم/۳۷
۲. طه/۱۴
۳. مریم/۳۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله په قرآن کې وايي: (وَمَا قَدَرُواْ اللّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُواْ مَا أَنزَلَ اللّهُ عَلَى بَشَرٍ مِّن شَيْءٍ= او هغوی الله سم و نه پېژانده، چې و يې ويل: ((الله پر هېڅ بشر کوم څيز نازل کړی نه دی.)))[1]

آيا شونې ده، الله هغه انسان، پر خپل حال سرايله پرېږدي، چې د هستۍ غوره مخلوق دی او سپين لمنی لارښود ور وا نه ستوي؟ هېڅکله داسې نه ده.

الله په قرآن کريم کې وايي: (إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى= په يقين، [د بندګانو] لارښوونه يوازې زموږ (پر غاړه) ده.)[2] لنډه دا چې انسان د هستۍ تر ټولو غوره موجود دی؛ يعنې له جماداتو، نباتاتو او ژارويو غوره او هر څه يې ګټنې ته پنځول شوي دي. که الله په پېغمبرانو بشر ته لارښوونه و نه کړي، هر څه به تويې ولاړ شي. لکه که د يوه ښوونځي مدير، چې ټولګي ته ښوونډ و نه ټاکي او زده کړيالان پر خپل حال پرېږدي؛ نو د ښوونې او روزنې وزارت ټوله بودجه به تويه ولاړه شي. نړۍ ښوونځی دی، چې انسانان يې زده کړيالان او انبياء يې ښووندان دي؛ خو داسې ښووندان، چې پر هر څه پوهېږي، هېڅکله ګناه نه کوي، د الله غوره بندګي کوي، پر خلکو زړه سواند دي، پر ځان د بشر لارښوونې ته هر ډول کړې ښمني، له هېڅا د هېڅ لاسباړې تمه هم نه

---

[1]. انعام/۹۱

[2].ليل/۱۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري؛ (قُل لاّ أسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا = وو ایه: ((چې زه (د دې رسالت) څه اجر (او لاسباړه) درځنې نه غواړم،)[1]

د الهي احکامو په پلي کولو کې مخکښ دي، په خپله بلنه کې څوک نه مجبوروي؛ بلکې په استدلال/سول او نرم خوی بلنه ورکوي.

پېغمبران هم خلک د اخروي نړۍ جنت او د دنيا نېکمرغۍ ته رابولي او هم خلکو ته د هغوی د سرغړونو په باب ګواښنګري کوي.

هغوی چې په انبیاوو پسې ورځي؛ نو پر نېغه، بې خطره، بې تېروتنې او هيله بښاندي لار به تللي وي؛ خو هغوی چې له پېغمبرانو خپله لار بېله کړې؛ نو هره ورځ يې بهرني ظالمان وسوسې، خيالونه او دننۍ هيلې، دودونه او تبريز او سيمه ايز تعصبات، هرې خوا ته راکاږي او دنيا و آخرت يې تباه کوي.

نو راځئ، هغسې چې الله پر پېغمبرانو سلام کوي، موږ ورته سلام وکړو:

سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ=په نړیوالو کې دې پر نوح سلام وي[2].

(سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ = پر ابراهيم سلام !)[3].

(سَلَامٌ عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ= سلام پر موسی او هارون !)[4].

---

[1].انعام/۹۰

[2].صافات/۷۹

[3].صافات/۱۰۹

[4].صافات/۱۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

(سَلَامٌ عَلَى إِلْ يَاسِينَ = سلام دې وي پر الیاسین !)[1]

او په پای کې، د اسلام پر پیغمبر هم هغسې سلام کوو؛ لکه په لمانځه کې چې پرې کېږي:

((السلام علیک ایها النبی و رحمه الله وبرکاته)).

[1] صافات/۱۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسمه زده کړه: د رسول الله (ص) اخلاق

الله په قرآن کريم کې وايي: ((وَاِنّکَ لَعَلی خُلُقٍ عَظِيمٍ[1] = او په رښتيا ته ستر خويونه لرې.))

مولا علي کرم الله وجهه وايي:

((ښه خوی هغه دی، چې که خپلو غوښتنو ته ورسېدې، راضي وو سې او که ور و نه رسېدې، غوسه نشې. ښه خوی هغه دی، چې له خلکو سره په چلن کې کينه و نه لرې او د هغوی په تريو تندي، ته هم خپل تندی تريو نه کړې او له همده سره بيا مړی ژوندی او تګ راتګ هم ولرې، که څه هغه ستا په خبر نه وي او هغه وبښې، چې تېری يې درباندې کړی وي.))

امام حسن وايي:

((ښه خوی د هر ښه کار پيلامه ده.))

امام صادق وايي:

((لکه څنګه چې د لمر تودوخه چتلۍ (ميکروبونه) له منځه وړي، ښه خوی د انسان تېروتنې له منځه وړي.))

---

[1]. قلم/۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه خوی هغه دی، چې انسان یې تل او ټولو ته وکاروي. د بېلګې په توګه: ټولو ته سلام او درناوی وکړي.

نو هغه چې یوازې خپل ښووند ته سلام کوي او درناوی یې کوي؛ نو دې کار ته یې ښه خوی نه ویل کېږي.

رسول الله (ص) ان پر ماشومانو هم سلام کاوه. ماشومانو ته به یې خپله نامه اخسته. له عادي وګړیو سره یې مشوره کوله، دعا یې ورته کوله او د دوی لاسنیوی یې کاوه.

په یوه سفر کې د سفر ملګرو غوښتل، خواړه چمتو کړي او هر یوه یې یوه دنده پر غاړه واخسته. رسول الله (ص) وویل: زه خوړو چمتو کولو ته د اور بلولو خس راوړم. ملګرو یې وویل: موږ به دې پر ځای کار وکړو. آنحضرت (ص) و نه منله او و یې ویل: که غواړئ، چې خواړه درسره وخورم؛ نو زه هم باید په دې چار کې ونډه ولرم.

زموږ ګران پیغمبر له بېوزلیو سره یوه دسترخوان ته کېناسته، روغبړ یې ورسره کاوه، ان که چا به یوه کجوره هم ورکوله، منله به یې او تل موسکی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسمه زده کړه: له رسول الله (ص) او کورنۍ يې سره مينه

انسان هغه ته ورلېوالېږي، چې مينه يې ترې ليدلې وي او څومره چې نېکۍ ډېرې او غوره وي، هومره مينه هم ورسره ډېرېږي.

اوس ګورو، چې چا راسره ډېره مينه او پېرزو کړې ده، چې سم يې وپېژنو او مينه ورسره وکړو او په لاروۍ يې ملاتړ شو.

تر الله روسته، چې پنځولي يې يو او د روغتيا، پوهې، اند، عقل او هوښيارۍ نعمتونه يې راکړي، له ځمکې، هوا، بوټيو او څارويو د ګټنې اجازه يې راکړې، هېچا هم د رسول الله او د هغه د ځايناستيو هومره مونږ ته چوپړ نه دی کړی.

د هغو پوهو او علومو په پار، چې د الله له لوري يې رازده کړي دي، پر مونږ هم د ښوونې او هم د روزنې حق لري؛ ځکه په خويونو، صبر، مړانه او تقوا کې راته بېلګه دي او هم يې له راتلونکي خبر کړي يو.

که مورو پلار راباندې د کور، کالي او ډوډۍ په پار حق لري؛ نو رسول الله (ص) او اهلبيت يې راباندې د ښيون، تقوا او اخلاقو په پار ډېر حق لري؛ ځکه د هستوګنې په ځای، اغوستن او خوړو کې انسان له حيواناتو سره يو شان دی؛ هغوی هم يو ډول د هستوګنځی، اغوستن او خواړه لري؛ خو انسان د ښيون، ودې او تقوا درلودو په پار پر حيواناتو غوراوی لري او دا غوراوی مو د اسماني مشرانو د لارښوونې له لامله دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی چې له الهي مشرانو خپله لار بېله کړې، که څه په علم او صنعت کې پرمختللي وي؛ خو علم او صنعت یې د بشر د ژغورنې لامل شوی نه دی. نن لو دیزه نړۍ په صنعت کې پرمختللې؛ خو په دې صنعت پر نوره نړۍ بد معاشي کوي؛ ځکه له تقوا او اخلاقو لرې شوي دي.

ټول امامان شهیدان شوي ، چې رازده کړي: ((تر روستۍ سلګۍ به ظلم او تېري ته غاړه کېنږدو))

ساده ژوند یې درلود ، چې رازده کړي: ((له اسراف او تجملاتو ځان لرې وساتو))

د الله عبادت یې کاوه، چې ((د بندګۍ دود او لار رازده کړي.))

هغوی په خپل عمل، عدالت- نیاو او تقوا رازده کړه، چې انسان د نااهلو له بېلګه کولو وژغوري.

رسول الله (ص) وویل:

((زه او علي د ددې امت پلرونه یو.[1]))

که پلار مو د بدن په فکر کې دی، الهي مشران مو د بدن او روح په فکر کې دي.

په یوه حدیث کې راغلي دي:

((ښوونکی هم د انسان پلار دی.))

---

[1]. بحارالانوار، ۱۲ ټوک، ۳۲۴ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پـه قرآن کریم کې لولو:

((حضرت ابراهیم د خلکو پلار دی.[1]))

الله په الهي مشرانو، خلکو ته خپل نعمتونه رااستوي، موږ یې هم باید له زحمتونو خبر وو سو، ورسره مینه وکړو، زیارت ته یې ورشو او د احکامو لاروي یې وکړو؛ ځکه د دوی احکام د الله احکام دي او لاروي یې له الله لاروي ده او سرغړونه ترې، له الله سرغړونه ده.

---

[1].حج/۷۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسمه زده کړه: نبوي کورنۍ (اهلبيت)

لکه څنګه چې کتاب او ښوونکي دواړو ته اړتيا ده؛ قرآن او امام دواړو ته اړتيا ده.

رسول الله (ص) څو ځل ويلي دي : ((زه په تاسې کې دوه ګرانبيه څيزونه پرېږدم او ځم؛ يو يې قرآن (چې د ژوند قانون دی) او بل يې اهلبيت (چې د دې کتاب ښوونکي دي).))

بيا يې وويل: ((قرآن او اهلبيت مې له يو له بله بېل نه دي، دا دواړه يو د بل تر څنګ تل ښيونوزلې دي.[1]))

په دې زده کړه کې له نبوي کورنۍ سره، چې الهي مشران دي، پېژندګلوی پيدا کوو.

لکه څنګه چې رسول الله (ص) او قرآن د الله تعالی له لوري دی؛ نو د قرآن ښوونکي هم بايد د الله تعالی له لوري وټاکل شي، چې د دوی ترمنځ بېلتون رانشي.

الهي مشر (امام) بايد د قرآن بېلګه وي. امام رضا وايي: ((زموږ د ټولو خبرو سرچينه قرآن دی.))

---

[1]. وسايل، ۲۷ ټوک، ۳۳ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي (ک)

د نبوي کورنۍ د امامانو لومړی یې حضرت علي کرم الله وجهه دی، چې څو ځل د رسول الله له لوري خلکو ته ورپېژندل شوی او د ژوند په پای کې چې کله له حج څخه راستنېده؛ نو د الله په حکم یې په یوه پرتمینه غونډه کې، د ماسپښين تر لمانځه روسته، په خم غدیر کې په یوه وینا کې ټولو ته ورو پېژنده.

علي کرم الله وجهه د قرآن هینداره ده؛ که په قرآن کې د لمانځه او عبادت حکم شوی ؛ نو خورا غوره لمونځ او عبادت به هغه کوه، هغه په لمانځه نه ستړی کېده؛ لکه څنګه چې کب په لامبو نه ستړی کېږي.

که قرآن پلار مړیو ته د درناوي حکم کوي، آنحضرت د پلار مړیو پلار و او پخپله یې خواره ورورل.

که قرآن د علم سپارښتنه کوي؛ نو د آنحضرت پوهه دومره وه، چې پخپله یې ویل: ((څه چې پوښتئ، ځواب یې لرم[۱].))

که قرآن د کار و کوښښ سپارښتنه کوي، هغه د کجورو بڼونه جوړ کړل.

[۱]. ژباړن: د پښتو غزل بابا ؛ امیرحمزه خان شینواری وایي: ((ښار يې دی احمد علي دی باب د علم لمر محمد دی، علي مهتاب د علم))

(c) ketabton.com: The Digital Library

که قرآن د مړانې سپارښتنه کوي؛ نو حضرت علي له سترو کفارو سره په جګړه کې داسې توره وهلې، چې توره وهل یې د ټولو عبادت کوونکیو تر عبادته غوره ګڼل شوې ده.[1]

حضرت علي په کورني ژوند، اولاد روزنه او د مظلومانو په لاسنیوي کې تر رسول الله (ص) روسته ساری نه درلود.

همدا چې رسول الله (ص) امامت ته وټاکه، خلکو مبارکي ورکړه او په ځانګړیو مراسمو یې ورسره د وفاداری ژمنه وکړه. نه یوازې په ژوند کې؛ بلکې ان په شهادت یې ټولې ښېګڼې ځان ته ځانګړې کړې وې؛ د بېلګې په توګه: په خورا غوره ورځو (رمضان میاشت)، په خورا غوره شپو (د قدر شپې)، په خورا غوره ځای (د جومات محراب) په خورا غوره عبادت (لمونځ)، په خورا غوره حالت (سجده) کې یې په شهادت ځان الله ته وروسپاره.

---

[1]. بحارالانوار، ۳۹ ټوک، ۲ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بي بي فاطمة زهرا

حضرت علي کرم الله وجهه داسې ځانګړنې لري، چې بل يو ځوک يې هم نه لري؛ لکه: د فاطمه الزهرا په څېر کورودانې لري، چې د فاطمه الزهرا مقام ته يوه ښځه هم نه ور رسي؛ نو مناسبه به وي، چې د حضرت فاطمه د مقام په باب يو څه وو ايو:

کومه ناوې په خپله ورا کې د خپل واده جامې بېوزلې ته ورډالۍ کوي او وايي: ((لَن تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ[1] = له سره به د نېکۍ (حقيقت) ته و نه رسئ؛ چې درته ګران څيزونه مو (د خدای په لار کې) لګولي نه وي)).

حضرت فاطمې داسې د خپل پلار پالنه کوله، ته وا مور يې ده، نه لور يې. چې کفارو به يې د پلار سپکاوی وکړ او خپه به يې کړ؛ نو د يوې مهربانې مور په څېر به يې خپل پلار دلاسه کاوه، چې رسول الله(ص) ورته ويل ((فداها ابوها[2])) يعنې ((پلار دې له دې اولاده ځار شي.))

حضرت فاطمه دومره زړه سواندې وه، چې زوی يې امام حسن وايي: مور به مې ټوله شپه نورو ته دعاوې کولې. ورته مې وويل: مورې !

---

[1]. آل عمران/ ۹۲ آيت.
[2]. بحارالانوار، ۴۳ ټوک، ۸۲ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې ځان ته دعا نه کوې؟ و یې ویل: ((الجار ثم لدار[۱])) لومړی ګاونډی بیا د کور خلک؛ یعنې لومړی نور او بیا ځان.[۲]

حضرت فاطمه هغه څوک ده، چې زوی یې امام حسین په کربلا کې وویل: زه زور ته غاړه نه ږدم؛ ځکه د فاطمه الزهرا زوی یم.

داسې لور یې روزلې وه، چې په ویناوو یې د امویانو د پاچاهۍ ستنې یې ولړزولې.

حضرت فاطمه مېرمنو ته د زده کړې ځانګړې ټولګې درلود. له خپلې چوپړیالې ((فضه)) سره یې په ګډه کارونه کول. له مېړه یې هېڅکله بې ځایه غوښتنه و نه کړه. د اسلام لپاره مدینې ته مهاجره شوه. په خندق او احد غزاګانو کې د مسلمانانو او خپل پلار ملاتړې وه. د خپل روژه ماتي خواړه یې ((پلارمړي))، ((مسکین)) او ((بندیوان)) ته ورکړل. په نبوي جومات کې په وینا یې له خپل امام نه دفاع وکړه.

نه د فاطمې، له علي پرته بل څوک مېړه کېدای شو او نه علي ته له فاطمې پرته بل څوک کوروادنېدای شوه. که حضرت مریم د یوه عیسی مور وه؛ خو حضرت فاطمه د ۱۱ عیسی وو مور وه. حضرت فاطمه حجاب ته خورا ارزښت ورکاوه.

---

۱. وسایل/ اووم ټوک، ۱۱۲ مخ.
۲. ژباړن: دا خبره زموږ د خلکو د هغه ناسمې خبرې اپوته ده، چې وایي: ((اول ځان دې بیا جهان دی)).

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسمه زده کړه: امام حسن او امام حسین (حسنین)

داچې انسان تل لارښود ته اړمن دی، (لکه اوبو، خوړو او هوا ته چې اړمن دی) امامت او مشري د یوه ځانګړي وخت لپاره نه ده؛ بلکې د لمر په څېر تل د هدایت او ښیون په وړانګو عقلونه او اندونه رڼا کوي.

امام حسن د نبوي کورنۍ د امامانو د لړۍ دویم امام دی، پر رمضان میاشت کې، د هجرت پر درېیم کال وزیږېد؛ نیکه یې په غوږ کې ورته اذان وکړ او عقیقه یې ورکړه.

په کوشنیتوب کې یې د قرآن آیتونه او د خپل نیکه ویناوې اورېدې او په کور کې به یې مور ته ویلې او هر مهال چې حضرت علي، حضرت فاطمه پوښتله: ((دا آیتونه دې له کومه اورېدلي؟)) ویل یې: ((له حسن نه مې اورېدلي دي.))

امام حسن ډېر متواضع او مخ ماتی و. یوه ورځ یوه ډله ماشومانو، چې یو ازې وچه ډوډۍ یې درلوده، امام حسن مېلمه کړ. آنحضرت هم ومنله او بیا امام حسن هغوی مېلمانه کړل. چې چا به ورسره ناوړه چلن وکړ، سینه یې ورته پراخوله. یوه ورځ یو شامي سړي د امام حسن سپکاوی وکړ او و یې کنځه، امام چوپ پاتې شو او چې کله پوه شو، چې هغه د نشتمنۍ او بېوزلۍ له لامله تنګلاسی دی، و یې ویل: ((که لار دې ورکه کړې، چې لارښوونه دې وکړم، که وږی یې، چې موړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې کړم او که اړتیا لرې، چې درپوره یې کړم؟)) سړي په خپجلتیا وویل: ((الله تعالی په خپله ښه پوهېږي، چې څوک امام وټاکي.))

امام حسین د نبوي کورنۍ د امامانو د لړۍ دریم امام دی، د دریم هجري کال، شعبان میاشت په دریمه نېټه زیږېدلی دی.

نیکه یې ورته په ښي غوږ کې اذان او په کیڼ کې یې ورته اقامه وویله. د وحې پرښتې ورته الهي پیغام راووړ، چې نامه یې حسین ده. نیکه یې د زوکړې پر اوومه ورځ پسه حلال کړ او د پسه غوښه او سپین زر یې پر بېوزلیو وویشل.

سلمان فارسي (رض) وایي:

رسول الله (ص) به امام حسین پر خپل زنګانه کېناوه، ویل یې: ((ته امام، د امام زوی او امامانو پلار یې. نهه تنه امامان ستا له څوځاته دي، چې روستی یې قایم دی.))

امام حسین، چې کوشنی و، رسول الله (ص) په غېږ کې رانیوه، ښکلاوه یې، ویل یې:

((حسین منی و انا من حسین[1] = حسین له ما څنې او زه له حسین څنې یم.))

په کوفه کې وچکالي وه، خلک حضرت علي کرم الله وجهه ته ورغلل او له وچکالۍ یې سر وټکاوه. آنحضرت خپل زوی امام حسین ته

---

[1]. بحارالانوار، ۴۳ ټوک، ۲۷ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل: ((پاڅه او دعا وکړه.)) امام حسین پاڅېد ، الله یې وستایه او پر رسول الله (ص) یې تر درود روسته د ورښت دعا وکړه. د امام حسین د دعا له پای ته رسېدو سره سم، وریځې راپیدا شوې او ورښت وشو.

په صفین جګړه کې د حضرت علي کرم الله وجهه لښکر تږی شو ، ځینې په اوبو پسې ولاړل؛ خو تش لاس راستانه شول. امام حسین له خپل پلاره په اجازې په اوبو پسې ولاړ او را یې وړې. حضرت علي په ژړا شو ، وپوښتل شو: ولې ژاړې؟ و یې ویل: همدا کس چې نن یې مسلمانان خړوب کړل، په راتلونکي کې به په کربلا کې د اوبو ترخنګ تږی شهید شي.

امام حسین د امام حسن د امامت او مشرۍ په پېر کې وویل:

((امام حسن مې رور او امام دی او زه یې لاروی یم.))

امام حسین یو وخت د خپل نیکه پر اوږو سپور ګرځېده او یو وخت په کربلا کې د اسونو تر پښو لاندې ولتاړل شو ؛ خو مهمه داده ، چې په دواړه حالتونو کې له الله خوښ و او ویل یې: ((الهی رضا برضاک))

امام حسین چې کوشنی و او نیکه یې د اختر لمانځه ته تله؛ نو له ځان سره یې بو تله او له رسول الله(ص) سره یو ځای یې تکبیر ((الله اکبر)) وایه. په کوم ځای کې چې په کاروه ، رسول الله(ص) چا ته ښبراوې او مباهله ورسره وکړې؛ نو هلته هم حسین ورسره و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیمه شپه وه، امام حسن له خوبه راپاڅېد، او به یې وغوښتې، پر هغه شپه رسول الله (ص) د فاطمه الزهرا په کور کې مېلمه و، راپاڅېد او دې ماشوم ته یې اوبه راوړې. په همدې ترڅ کې امام حسین هم راویښ شو او اوبه یې وغوښتې؛ خو آنحضرت (ص) لومړی اوبه امام حسن ته ورکړې. فاطمې بي بي وپوښتل: حسن درباندې ډېر ګران دی؟ رسول الله (ص) وویل: ((دواړه راته یو شان دي؛ خو وار د حسن و، اوبه لومړی هغه غوښتې وې.))

امام حسین د ظالم حکومت پر وړاندې په مړانه ودرېد او چمتو شو، چې پخپله، ملګري یې، ان تې روی نوزېږی یې شهیدان شي؛ خو ظلم او ظالم ته یې غاړه کېنښووله او ټولو انسانانو ته یې وښووله چې: ((عزت، د حق پر لار په تنګ کې دی او د حق په لار کې شهادت، د باطل په لار کې تر ژوندې غوره دی.))

ان په کربلا کې ځوانانو؛ حضرت قاسم وویل: ((که داسې وي، چې ځواک او واک له امویانو سره وي؛ نو ما ته مرګ تر شاتو خوږ دی.))

هو! ژوند هغه مهال خوږ دی، چې مشر، قانون او اخلاق الهي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسمه زده کړه: خپره شوې لورنه (امام مهدي)

((بسم الله الرحمن الرحیم)) آیت یوسل و څورالس ځل په قرآن کې بیا ځلي شوی دی- یوسل و دریالس ځل د سورتونو په پیل کې او یو ځل د نمل سورت په آیتونو کې- یوازې په دې آیتونو کې ۲۲۸ ځل د لورنې په ځانګړنې ستایل شوی دی. پردې سربېره، په نورو آیتونو کې الله ډېری ځل په دې ځانګړنه ستایل شوی دی.

ددې آیتونو له ټولګي، دا مهم او ټولیز آر راڅرګند یږي: ((د انسان او نړۍ د پنځون بنسټ لورنه ده))؛ نو په هر ځای کې باید ددې آر په لټه کې وو سو.

د رسول الله په بعثت کې د الله لورنه

الله په قرآن کې رسول الله ته وایي : ((وَمَا أَرْسَلْنَاکَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِینَ[1]= او ته مو نړیوالو ته یوازې رحمت لیږلی یې.))

الله تعالی د اسلام پېغمبر او نور پېغمبران ځکه مبعوث کړي، چې انسانان له خپلې لورنې برخمن کړي.

د آنحضرت (ص) اوصیاء او ځایناستي هم، د رسول الله لارې ته دوام ورکوونکي دي. د نبوي کورنۍ د امامانو د لړۍ دولسم امام؛ حضرت مهدي هم ټولو انسانانو ته د پالونکي د پراخه لورنې یوه وړانګه ده.

[1]. انبیاء/ ۱۰۷آیت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ((آل یاسین)) زیارت کې چې د امام مهدی په باب دی، لولو: ((والرحمه الواسعه[1]))، سلام دې پر تا وي .... ای د پالونکي پراخه لورنې.

حضرت جابر (رض) له رسول الله (ص) نه روایت رانقل کړی، چې امام مهدي پکې په ((رحمة للعالمين)) یاد شوی دی.[2]

هو ! هغه امام دی او پر ځمکه د الهي لورنې او پېرزو پلي کولو ته د الله زېرمه ده.

رسول الله (ص) د امام مهدي په باب وايي:

((تاسې ته د مهدي زېری درکوم، هغه به زما په امت کې مبعوث شي، هغه مهال چې خلک یو له بل سره ډېر اړپېچ لري او هېڅه به کوټلي نه وي او ټيکاو به نه لري، هغه به ځمکه له عدل او نیاو ډکه کړي؛ لکه څنګه چې له ظلم او تېري ډکه شوې ده. اسمان مېشتي او ځمکمېشتي به ترې خوښ شي، شتمني به په سمه توګه پر خلکو وويشي.))

یو سړي وپوښتل: رسول الله ! د شتمنۍ د سم ویش څه مانا ده؟

آنحضرت (ص) وویل: ((یعنې په عدالت به شتمني پر خلکو ویشي.[3]))

---

[1]. بحارالانوار، ۵۲ ټوک، ۱۷۱ مخ.

[2]، کلینی، محمد بن یعقوب، الکافي، لومړی ټوک، ۵۲۷ مخ.

[3]. کشف الغمه/ دویم ټوک، ۵۷۱ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز امام مهدي په ((غيبت صغرى)) کې په يوه ليک کې خپل يوه ځانګړي ملګري ته ليکلي دي: ((زه د ځمکېښتو د هوسايني لامل يم.[۱]))

هو ! امام مهدي ځمکېښتو ته د الهي لورنې او پېرزو يوه وړانګه ده او که د جګړې او تورې خبره يې هم کېږي؛ نو دا چار يې هغه ظالمانو او سرغړاندو ته دی، چې د الهي لورنې د پلي کېدو پر لار خنډ دي.

۱. کتاب الغيبه، شيخ طوسي، ۲۹۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پينځلسمه زده کړه: اخروي نړۍ

شاوخوا ته چې ګورو ؛ نو ترسترګو کېږي، چې هر څه په خپل ځای کې اېښوول شوي دي. که ماشوم بېوسې دی؛ نو موروپلار د هغه مينې له کبله چې ورسره لري، پالنه يې کوي او ټولې ستونزې يې ورهواروي. توکانې ترخې يا تروې نه دي، چې و مو نه کړوي او اوښکه تروه ده، چې سترګه وساتي.

الله د لاس پر ګوتو ډېر پوټکی ايښی، چې په راکتولو کې ستونزه و نه لري، زنګون يې هم داسې پنځولې، چې راکت کړای شي. د سترګو وريځې، بانه، ګاټې او کاسه، ګردسره داسې پنځول شوي، چې سترګه مو خوندي وي. شونډې مو نرمې دي، چې په اسانۍ خبره وکولای شو او د خوړو پر مهال خواړه له خولې راتوېې نشي. له ځمکې سره د لمر واټن يې داسې اوډون کړی، چې و مو نه سوزوي. خاوره يې راته وړيا چاڼخونه ګرځولې، چې چټلۍ اوبه ورننوځي؛ خو رڼې او پاکې ترې راووځي، هر څه ته چې ګورو، د الله تعالی ځواک او واک پکې وينو؛ نو آيا شونې ده، چې هغه الله چې زموږ بدن او په ټوله نړۍ کې يې دومره ښکلا، هنر، صنعت او حکمتونه ايښي، تر څه مودې روسته، د انسان په مړينې سره، هر څه ته د پای ټکی کېږدي؟

آيا له ځان سره ويلای شو، چې انسان نوزېږي، ژبې، ځوان،پوخ منګی، ورپسې بوډا او په مړينه يې دوسيه وتړل شي او هر څه يې پای ته ورسي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوې بېلګې ته پام وکړئ:

که یو څوک ډېرو خلکو ته مېلمستیا وکړي او پر دسترخوان په خورا نظم ډول ډول خواړه، څښاک، سبزیانې او مېوې کېږدي؛ په مېلمستون کې یې ښکلا ته ډول ډول پردې او څراغونه راځړولي وي؛ خو مېلمانه یو بل ته د درناوي پر ځای پر یو بل یرغل وکړي، یو د بل حق تر پښو لاندې او ولتاړي او تر څه مودې روسته، شخړه پای ته ورسي، دسترخوان راټول، څراغونه بند او مېلمستیا پای ومومي؛ نو آیا خلک به دې سړي ته چې دا مېلمستیا یې چمتو کړې وه، نه وايي، چې زحمتونه دې تویې ولاړل او مېلمستیا دې هڅې وه؟ آیا داسې نه ده، چې له دې مېلمنو یوه ګټنه شوې وه او د مېلمستیا یوه موخه وای؟

تردې بېلګې روسته، خپلې زده کړې ته ورځو.

ځمکه خپور شوی دسترخوان دی، چې ډول ډول خواړه، مېوې، رنګونه، خوندونه، سیندونه، غرونه، کانونه او ښکلاوې پرې ایښوول شوې او ځمکمېشتي د څه مودې لپاره په دې ستر کور کې دي. ځیني خلک ظالمان او ځیني مظلوم دي. که تر څه مودې روسته ټول مړه او د لمر څراغ تت او دسترخوان راټول شي؛ نو په دې پنځون کې څه ګټه ده؟ که له خوړو انسان جوړ شي او انسان ومري او خاورې شي او هېڅ ډول ثواب او عذاب نه وي او بد او ښه خلک ټول یو ځای ورک او پوپناه شي؛ نو دا پنځون به څه موخه ولري؟ که موږ چمتو نه یوو، چې بې موخې دسترخوان خپور کړو؛ نو حکیم الله هم بې موخې انسان نه پنځوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله حکیم دی، تردې چې زموږ دربدو ته یې د ښو تلی جوړ کړی او د بشر هر څه یې پنځولي دي. موږ نشو ویلای چې هر څه بشر ته پنځول شوي ؛ خو بشر یوازې خوړو او ویدېدو ته پنځول شوی دی؛ نو باید یو ((حساب و کتاب)) او ((ثواب و عذاب)) وي او لکه څنګه چې په مني کې د ونو پاڼې رژېږي او بېرته رازغونېږي او لکه څنګه چې تر ویدېدو روسته بېرته راویښېږو، باید بیاځلي انسان راژوندی شي، چې د خپلو ښېګڼو او بدیو حساب ورسره وشي؛ البته د ښېګڼو او بدیو د لاسباړې یوه برخه په دې نړۍ کې هم ورکول کېږي؛ خو آریز ثواب او عذاب په هغې نړۍ کې دی.

د مړي راژوندي کېدل؛لکه له خوبه راپاڅېدل او د هېرې خبرې د رايادولو په څېر دي. هماغه الله چې موږ یې پنځولي یوو، کولای شي تر مرګ روسته مو بیاځلي راژوندي کړي.

لکه څنګه چې څوک د لومړي ځل لپاره یو موټر جوړ کړي، کولای شي پورزې یې یو له بله جلا او یو ځل بیا یې سره ونښلوي. لکه څنګه چې موږ کولای شو، خښته بېرته خاوره او بیا هماغه خاوره بېرته خښته کړو. آیا داسې نه ده، چې د ماشوم غاښونه ووځي؛ خو پر ځای یې بیاځلي کلک غاښونه راوځي؟ ان که د انسان د بدن یوه کوچنۍ ذره وي، پر یوه انسان باندې اوړي. تاسې د انګور د تاک یوه پینځه سانتي متره ښاخ پرې کوئ، په ځمکه یې ټومبئ او کرئ، بیا هماغه کوچنۍ قلمه پر ستره ونه واوړي.

نو هغه الله چې یوه کوچنۍ قلمه ونه کولای شي او د غاښونو تر لوېدو روسته د اوږد ژوند لپاره بیاځلي کلک غاښ را ایستلی شي او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مني کې رژېدلې ونې په پسرلي کې بیا زرغونولی شي او ویده بېرته راوېښولی شي؛ نو مړي هم بېرته راژوندي کولای شي؛ ځکه که بیا یې راژوندي نه کړي او انسان په مرګ ورک او پوپناه شي؛نو د هغې بې ګټې مېلمستیا په شان به وي، چې مېلمانه یو پر بل تېری وکړي او دسترخوان راټول شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسمه زده کړه: ثواب او عذاب

الله د خپلو پیغمبرانو له لارې، له هغو کسانو سره یو لړ ژمنې کړې دي، چې پر الله، قیامت او پیغمبرانو ایمان لري.

ژمنه یې کړې، چې په جنت کې به د تل لپار ژوند ولري او له ډول ډول مېوو، خوړو، خوښیو او خوندونو چې څه غواړي، ګټنه ترې کولای شي. په جنت کې درد، غم، کړاو او خپګان نشته. هلته ناروا خبره نه کېږي. هغوی چې په دنیا کې د الله احکام منلي، په خورا غوره ډول مېلسمتیا ورکول کېږي. مېلمه پالان یې هم خورا ښکلي او ښایسته دي. موږ پر جنتي اوبو او جنتي مېوو نه پوهېږو؛ ځکه موږ چې په دنیا کې له هر ښه څیزه څو ځل ګټنه وکړو؛ نو زړه مو وهي. د ببلګې په توګه، سېلانیانو ته هغه ښارونه او ځایونه په زړه پورې دي، چې تر اوسه نه وي ورغلي؛ خو په خپله د هغه ځای، ځایي خلکو ته کوم په زړه پورې توب نه لري؛ خو په جنت کې، سره له دې چې جنتیان تل دي؛ خو هره کتنه چې کوي، خوند ترې اخلي.

خو هغو کسانو چې په دنیا کې ناوړه چارې کړې وي؛ په خبره او یا په زور یې خلک کړولي او د الله له نعمتونو یې ګټنه کړې وي؛ خو د الله مننه یې نه وي کړې، د الله د احکامو د پلي کولو پر ځای یې له ((غیرالله)) لاروي کړې وي، نه یې لمونځ کړی وي او نه یې د پیغمبرانو خبره منلې وي، له خپل موروپلار سره یې ناوړه چلن کړی وي، د نورو حق یې لتاړلی وي، پر خپلو ناوړه کړنو پښېمانه شوي نه وي او بښنه یې نه وي غوښتې؛ نو دې ډول خلکو ته دوزخ چمتو شوی دی. د دوزخ اور هېڅکله نه سړېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پـه قرآن کې لولو:

((جنتیان، دوزخیان پوښتي: څه دوزخیان کړئ؟))

ځواب ورکوي:

لومړی وایي: ((قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ[1] = موږ له لمونځ کوونکیو څنې نه وو.))

دویم وایي: ((وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ[2] = او بېوزلیو ته مو خوارہ نه ورکول.))

درېیم وایي: ((وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ[3] = او تل له باطل پالو سره ملګري او یوه خوله وو.))

څلورم وایي: ((وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ[4] = او تل مو د جزا ورځ دروغ ګڼله.))

کله انسان په یوه شېبه کې چاقو په خپله سترګه ورتېرمبي؛ خو تل ځان ړندوي، د برښنا په لوڅو مزو کې ګوتې وهي او مري؛ نو ګناه او په سترګه کې چاقو ورتېرمبل یوه شېبه وي؛ خو اغېز یې تر تله پاتېږي.

---

[1]. مدثر/ ۴۳ آیت.
[2]. مدثر/۴۴
[3]. مدثر/۴۵
[4]. مدثر/۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دنیا کې هم شونې ده، چې انسان په یوه شېبه کې سرغړونه او ګناه وکړي؛ خو تل ځان د الله په قهر و عذاب اخته کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوولسمه زده کړه: د پنځګر ويناوې (حمد سورت)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د لوراند او لورين الله په نامه

تل او په هر ځای کې، چارې مهم وګړي پيلوي. د بېلګې په توګه: د يوې مهمې ودانۍ بنسټ ډبره د هماغې سيمې يو ستر شخصيت ږدي. د کارخانې په پرانستو کې پټۍ يو مهم او وچت شخصيت پرې کوي. په جګړه کې د يرغل حکم د ستر مشر له خوا ورکول کېږي؛ نو موږ مسلمانانو ته به غوره دا وي، چې خپلې چارې د الله په نامه پيل کړو ، چې پوهه، ځواک او مينه يې تر هر چا غوره ده.

د قرآن لومړی آيت په ((بسم الله)) پيلېږي. نورو پېغمبرانو هم خپلې چارې په ((بسم الله)) سره کولې. د خوړو ، سفر، ويدېدو ، موټر کې سپرېدو په پيل کې د ((بسم الله)) ويلو سپارښتنه شوې ده.

((بسم الله)) له الله سره د آشنايۍ، پناه وروړو او ترې د مرستې غوښتو نښه ده.

همدا چې انسان وايي: ((د لوراند او لورين الله په نامه))؛ يعنې الله تعاليه ! پر تا ايمان لرم، در سره مينه لرم، له تا مرسته غواړم او په نامه دې خپلو چارو ته الهي رنګ ورکوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ستاینه یوازې ښځې پال الله ته ده.

((رب)) هغه ته ویل کېږي، چې هم د یوه ځیز څښتن وي او هم یې په وده او روزنه کې ونډه لري. الله هم د هر څه څښتن دی او هم هر څه ته وده ورکوي. ((الْحَمْدُ لِلّٰهِ)) د مننو غوره ډول دی.

انسان د ښېګڼو پر وړاندې مننه کوي او الله د ټولو ښېګڼو سرچینه ده.

هو ! که له یوه زده کړیال نه د ښه سبق لوستو په پار مننه کوو؛ نو باید د سبق له سرچینې، چې ښوونډ یې دی، هم مننه وکړو.

الله د هر څه لپاره د ودې او روزنې ځانګړې لار ټاکلې؛

د هندوانې زنې ته وده ورکوي، چې هندوانه شي.

د شاتو موچۍ ته یې ورزده کړي، چې پر کوم ځیز کېني او څنګه شات جوړ کړي. د موچۍ په بدن کې درې ډوله کارخانې دي؛ د شاتو جوړولو کارخانه، د زهرو جوړولو کارخانه او د موم جوړولو کارخانه، موچۍ ته یې د ځالې جوړولو هنر هم ورزده کړی دی.

نور چې یو څه جوړ کړي؛ نو پرېږدي یې او ځي ترې. د بېلګې په توګه: هغه چې غالۍ اوبدي او یا یوه ودانۍ جوړوي، خپل جوړ کړي نورو ته یې ورکوي او په خپله په بلې غالۍ او ودانۍ پسې ځي؛ خو الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هر څه پنځولي، د يوې شېبې لپاره يې هم يوازې نه دي پرېښي او غافل ترې نه دی.

قرآن وايي : ((وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ[1]=او موږ هېڅكله له خپلو مخلوقاتو غافل نه وو.))

الرَّحْمـنِ الرَّحِيمِ

(هغه الله چې) لوراند او لورين دی.

ددې دوو كليمو جرړه د الله تعالى لورنه او رحمت دی. الله ((رحمان=لوراند)) او ((رحيم=لورين)) دی.

د الله د لورنې څو بېلګو ته اشاره كوو:

پنځون يې لورنه ده.

روزي وركول يې لورنه ده.

روزنه يې لورنه ده.

د الله له لوري د ګناهونو ښښنه يې لورنه ده.

---

[1]. مؤمنون/١٧ آيت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا چې ښو کارونو ته لس ثوابونه او بد کار ته يوه سزا ورکوي، لورنه يې ده.

الله د مورو پلار په زړه کې د اولاد مينه اچولې ده.

الله انسان ته عقل، پوهه او حافظه ورکړې ده.

الله انسان ته سترگې، غوږونه او ماغزه ورکړي دي.

د لمر ځلا، د بوټو زرغوني او د ځارويو اېل او رام د هغه له لوري دي.

زموږ پوهه، ځواک او ژوند د هغه په لاس کې دی.

الله چې دومره لوراند دی؛ نو غوره ده، چې ستاينه يې وکړو. مينه ورسره وکړو، په لمانځه او دعا ورسره خبرې وکړو، خبره يې ومنو او سرو غړونه ترې و نه کړو.

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ

(هغه الله چې) د جزا د ورځې مالک (او واکمن) دی.

که څه الله په هر ځای کې د هر څه مالک دی؛ خو د قيامت پر ورځ انسان ښه پوهېږي، چې الله مالک دی. انسان تل تذکيرې او پېژند پانې ته اړمن دی؛ خو په عادي حالت کې دا اړتيا نه درک کوي؛ خو له هېواده د بهر تلو او يا راستنېدو پر مهال، په ښوونځي کې نوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکنې پر مهال، په پوهنتون کې د نوم لیکنې پر مهال، له بانک نه د پیسو اخستو پر مهال او دې ته په ورته چارو کې انسان پېژند پاڼې ته اړتیا پیدا کوي او په دې وخت کې یې تر هر وخته ډېره اړتیا ننګېري.

په قیامت کې هم چې شتمني، کورنۍ، علم، مقام او دوستان د انسان لپاره څه نشي کولای؛ نو انسان په خپل ټول وجود سره پوهېږي، چې بې له الله بل هېڅوک هم واک او ځواک نه لري او پر هغه ورځ پوهېږي، چې مالک او څښتن یوازې الله دی. (مَالِکِ یَوْمِ الدِّینِ)

الله هم زموږ پنځګر او هم پالونکی دی او هم یې ډول ډول رحمتونه رالېږلي او هم مو په قیامت کې یوازې له هغه سره سروکار دی.

نو یوازې الله لمانځو او مرسته ترې غواړو.

إِیّاکَ نَعْبُدُ وإِیّاکَ نَسْتَعِینُ

(پالونکیه !) یوازې تا لمانځوو او یوازې له تا مرسته غواړو.

هر څوک په یو چا پورې تړاو لري، ورسره مینه کوي، مرسته ترې غواړي، غږ پرې کوي او خپلې ستونزې ورته وایي. انسان هم په لمانځه کې لومړی وایي : الله تعالیه ! ته خورا لوراند او لورین یې (بسم الله الرحمن الرحیم).

بیا وایي: ته مو پالونکی یې (رب العالمین)

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتلونکې او قيامت ستا په واک کې دی (مالک يوم الدين)

نو موږ يوازې ستا بندګي کوو او يوازې له تا مرسته غواړو (اياک نعبدو و اياک نستعين)

يا الله !((غيرالله)) يا يې څه له لاسه نه کېږي، يا نه ګټه رارسولای شي او نه تاوان.

يا مو غږ نه اوري.

يا مو له اړتياوو خبر نه دي.

يا راسره مينه نه لري، چې مرسته مو وکړي.

يا لږه مرسته کوي.

يا د يوې شېبې لپاره مرسته کوي.

يا يې د مرستې په پار منت راږدي.

يا مو د خپلې مرستې په پار مريېنې او ذلت ته راکاږي.

نو ای الله ! د ((غيرالله)) پرځای يوازې ستا بندګی ته غاړه ږدو (اياک نعبد) او يوازې له تا مرسته غواړو. (اياک نستعين)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهدِنَــا الصِّرَاطَ المُستَقِيمَ

موږ ته سمه لار راوښیه ؛

انسان د جماداتو په شان په ټپه ودرېدای او راکد کېدای نشي. انسان اند لري، خبرې کوي، خواړه خوري، ملګري ټاکي، کتاب لولي، دنده ټاکي؛ نو ټول انسانان باید په اند ، خبرو او کړنو کې یوه لار غوره کړي. انسانان په لار ټاکنه کې تېروځي او پښېمانېږي. انسانان باید پر داسې لار روان شي، چې سمه وي او کږه نه وي او سمه لار هماغه نېغه لار ده، چې د (اهدِنَــا الصِّرَاطَ المُستَقِيمَ) په غوندله کې یې له الله غواړو ، چې موږ هغې نېغې لارې ته ورسیخ کړه؛ هغه لار چې د دنیا و آخرت نېکمرغي پکې وي؛ هغه لار چې پېغمبران او د الله غوره بندګان پرې تللي دي، هغه لار چې کږلېچونه، پېچومې، تېروتنې او پښېمانۍ پکې نه وي.

صِرَاطَ الّذِينَ أَنعَمتَ عَلَيهِمْ غَيرِ المَغضُوبِ عَلَيهِمْ وَلاَ الضّآلِّينَ
د هغو لار چې لورنه دې پرې کړې، نه (د هغو لار) چې غوسه شوې پرې یې او نه د بېلارې شویو لار !
شونې ده ، هر څوک خپله لار ، اند او کار سم او پرحق ګڼي؛ خو له الله غواړو ، چې زموږ لار د پېغمبرانو ، صالحانو ، شهداوو او رښتینو لار وګرځوي. هو ! شته داسې کسان، چې الله ډول ډول نعمتونه ورکړي؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو ناشکره او ورکلاري شو او يوه ډله په همدې نړۍ کې د الله پر قهر او عذاب اخته شوې ده.
مور له خپل الله دوه څيزونه غواړو:
يو دا چې نېغې لارې ته مو ورسيخ کړي، د هغو کسانو لار، چې نعمت يې ورکړی دی.
دويم دا چې مور د الله نعمتونه، په خپله ناشکرۍ، ګناه او کږلارۍ د الله تعالی پر قهر بدل نه کړو.
هو ! د الله نعمت يو ډول خير دی او سمه ګټېنه ترې بل څيز دی؛ د بېلګې په توګه: پوهه او ليکنه د الله نعمت دی؛ خو کولای شو د الله له دې نعمتونو ناوړګټېنه وکړو او د مينې د ليک پر ځای پرې کنځا وليکو.
حمد سورت ته تر يوې ځلغنده کتنې روسته، اوس يو بل آيت څېړو:
له نورو سره زمور نېکي لاملېږي، چې الله مو نعمتونه رادېر کړي[1].
البته که د الله نعمتونه نورو ته ور ايثار کړو؛ نو هم به مو د نعمتونو

---

[1]. که په مېلمستيا کې يې له مېوو ډک لوښی راوور، که مور يوازې په خپله مېوه راواخلو؛ نو لوښی به له مور لرې او د نورو په مخ کې به يې کېږدي؛ خو که مېوه يې مور ته راوړه او يوه مېوه ترې هغه ته ورکړو، چې ښي اړخ ته مو ناست دی او يوه مېوه ترې هغه ته ورکړو، چې کيڼ لوري ته مو ناست دی؛ نو تر هغه چې مور په خپله نورو مېلمنو ته مېوه ورکوو؛ نو کوربه به د مېوو لوښی زمور په مخ کې ايښی وي؛ نو همداسې، تر هغه چې مور د خدای له بندګانو سره نېکۍ کوو؛ نو د الله د نېکيو لوری به مور يو او پر مور به خپلې نېکۍ رالوروي. قرآن کريم وايي: ((إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ اسراء/ اووم آيت = که نېکي وکړئ، له ځان سره به مو کړې وي.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکر پر ځای کړی وي او هم به یې د تلپاتنې لامل شوي یو ؛ لکه څنګه چې الله وایي:
((وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللّهُ إِلَيْكَ [1]=او لکه الله چې درسره ښېګڼه کړې ده، ته هم ښېګڼې کوه.))
هو ! له نورو ښېګڼه کول، الهي حکم دی، چې کول یې ستر ثوابونه لري.
له نورو سره نېکي کول، د انسانانو ستونزې هواروي او د ټولنې د وګړیو ترمنځ برابري او روري رامنځ ته کوي.
له نورو سره نېکي کول لاملېږي، چې که کومه ورځ موږ په ستونزو کې یو ؛ نو هغه به راسره مرسته کوي، چې نېکي مو ورسره کړې ده. له نورو سره نېکي کول، له الله تعالیه د مننې یو ډول دی.
له نورو سره نېکي کول، هر ډول مینه، چوپړ، ملاتړ او مرسته رانغاړي.

---

[1]. قصص/ ۷۷ آیت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسمه زده کړه:

د پنځګروینا (والعصر سورت)

بِسْمِ اللّهِ الرّحْمَنِ الرّحِيم
وَالْعَصْرِ ﴿۱﴾ إِنّ الإِنْسَانَ لَفِی خُسْرٍ ﴿۲﴾ إِلا الّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصّبْرِ ﴿۳﴾

ژباړه:

د لوراند او لورین الله په نامه

۱ پر زمانې قسم ! ۲ بېشکه (هر) انسان په زیان کې دی. ۳ خو بې له هغوی چې ایمان یې راوړی او ښه (کارونه) یې کړي او یو بل ته یې د حق سپارښتنه او د زغم سپارښتنه کړې وي.

وخت خورا مهم او ګران دی او الله یې په ټولو وختونو قسم خوړلی دی، د بېلګې په توګه:

(والفجر[۱]) په سپېده داغ قسم !

(والصبح[۲]) پر سهار قسم !

(والضحی[۳]) پر غرمه قسم !

(والنهار[۴]) پر ورځ قسم !

(والعصر[۵]) پر مازیګر قسم !

---

۱. فجر/ لومړی آیت

۲تکویر/ ۱۸آیت

۳ضحی/ لومړی آیت

۴ شمس/ ۳ آیت

۵ عصر/ لومړی آیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

(واليل[1]) پر شپه قسم !)
(وَ اللّيْلِ إِذْ أدْبَرَ[2]) ! او پر شپه قسم، چې (لمن
راټوله او) شا کړي !
د ګټنې او تاوان توپير
الله تر قسم خوړو روسته وايي:
((إِنّ الإنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ = بېشکه (هر) انسان په زيان کې دی.))
که توکي وي او بيه يې راټيټه شي، تاوان دی. د بېلګې په توګه که سره زر ارزانه شي؛ نو وايي، چې څښتن يې ((ضرر)) کړی دی؛ ځکه سره زر شته؛ خو بيه يې راټيټه شوې ده؛ خو که توکي او پانګه دواړه له منځه ولاړه شي، وايي، چې ((خسارت)) يې کړی دی. د بېلګې په توګه هغه يخ پلوری، چې ګهاک و نه لري؛ نو دلته د يخ بيه راټيټه شوې نه؛ بلکې پانګه اوبه شوې ده.
که انسان له خپل عمره سمه ګټنه و نه کړي؛ نو پانګه يې له منځه تللې؛ ځکه د انسان عمر يې تر ټولو اوچته پانګه ده.
که مال يې له منځه ولاړ شي؛ نو پر ځای يې نور راتلای شي؛ خو تللی عمر بېرته نشي راتلای.

---

[1] ليل/ لومړی آيت
[2]. مدثر/۳۳ آيت

(c) ketabton.com: The Digital Library

((إِلا الّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقّ وَتَوَاصَوْا بِالصّبْرِ))

خو بې له هغوی چې ایمان یې راوړی او ښه (کارونه) یې کړي او یو بل ته یې د حق سپارښتنه او د زغم سپارښتنه کړې وي.

قرآن کریم وايي: ((پر زمانه او روزګار قسم، چې انسان د اوبه کېدو او تویېدو په حال کې دی؛ یعنې هره شېبه یې ځي او ببرته نه راګرځي؛ خو هغه کسان چې ایمان یې راوړی او ښې چارې کوي، چې د عمر له لاسه ورکولو پر وړاندې یې د ایمان او ښو کړنو پانګه لاس ته راوړې ده.

پر الله، قیامت او آسماني پېغمبرانو ایمان، پر حق او حقه لار ایمان دی.

په حدیث کې راغلي دي: ((ایمان لس درجې دي؛ د ځینو ایمان په ټیټه درجه کې او د ځینو په لوړه درجه کې دی.))

د بشپړ ایمان نښه داده:

انسان تر هغه څه چې په خپل لاس کې یې دي، پر هغه څه ډېر ډاډ ولري، چې له الله سره دي. د بېلګې په توګه: و نه وايي: ((داچې زده کړه مې کړې او ښې نمرې مې اخستي؛ نو نېکمرغه به شم.)) و نه وايي: ((داچې پلار مې شتمن دی؛ نو ښه او هوسا ژوند به ولرم.)) ؛ ځکه شونې ده د انسان ټوله پانګه په یوه شېبه کې له منځه ولاړه شي.

موږ باید له خپلو شونتیاوو او هڅو ګټنه وکړو؛ خو فکر و نه کړو، چې هرکاره یو. کله د برښنا ټوله لینکشي سمه وي، ګروپونه سم وي؛ خو له برج نه برښنا پرې شوې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولا علي کرم الله وجهه وايي: ((و مې ليدل، چې هوډونه ګډوډ يږي؛ نو پوه شوم، چې يو الله شته، چې له بلې لارې د چارو سمونه کوي.[1]))
له خپلو هڅو دې لاس پر سر نشو؛ خو بايد ومنو، چې زموږ هڅې، اند او کړلارې د الله د ارادې په مخ کې د پېښدای نشي.
معمولا په قرآن کريم د (آمنوا) کلمې ترڅنګ د (عملوا الصالحات) کلمه راغلې، چې ووايي: ((ايمان)) بايد له ((نېکو کړنو)) سره مل وي.
که موروپلار خپل اولاد ته ووايي، چې مينه درسره لرم؛ خو خپل اولاد ته کوم کار و نه کړي؛ نو اولاد به وايي، چې دا لا څنګه مينه ده، چې له عمل سره مل نه ده؟
قرآن کريم، رسول الله(ص) ته وايي: ((خلکو ته وواياست، چې که له الله سره مينه لرئ؛ نو له ما لاروي وکړئ.[2]))
مينه او ايمان بايد له عمل سره مل وي؛ هغه هم له نېک عمل او ښو کړنو سره؛ هغه هم ټولې هغه ښې چارې چې د کولو زمينه يې وي؛ نه دا چې ځينې ښې کړنې وکړو او ځينې نه.
که پوړۍ يوازې يو يا دوه پاټکي درلودل؛ نو موږ يې بام ته نشو خېژولای.
که رنځور د طبيب په يوازې ځينو خبرو عمل وکړي؛ نو روغ به نشي.
که يو ماشوم وزيږېد او يوازې لاس و پښې او سر يې وده وکړه او د بدن نور غړي يې وده و نه کړي؛ نو دا ماشوم به سم ژوند ونشي کړای.

---

[1]. بحارالانوار، ۸۳ ټوک، ۱۸۹ مخ.
[2]. آل عمران/۳۱ آيت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمان او عمل د ستنې او تار په شان دي، چې یو ځای وي؛ ګنډل کولای شي.
((وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ))
او یو بل ته یې د حق سپارښتنه او د زغم سپارښتنه کړې وي.
الله په دې سورت کې وایي: ټول خلک د یخ په څېر او به کېږي او تاوان کوي؛ خو هغه انسانان چې ایمانوال او نېکچاري وي؛ ځکه څومره چې یې عمر کمېږي؛ اپوټه یې ایمان او نېکې کړنې زیاتېږي. د سورت په پای کې وایي: یوازې په خپل فکر کې کېدل کافي نه دي؛ بلکې باید به بشپړه زړه سواندی، نورو ته هم پر حق لار د تلو سپارښتنه وکړي (وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ) او په یوه ځل او دوو ځلو دې زړه نه خوشحالوي؛ بلکې تل دې د حق پر سپارښتنه ټینګار وکړي او که چا یې خبرې ته غوږ کېنښود؛ نو نهیلېږي دې نه؛ بلکې دومره مقاومت او صبر دې وکړي، چې نور هم د حق لارې ته راواړوي، د هغه چا په څېر، چې غواړي یو لرګی مات کړي؛ نو دومره تبر وهي، چې مات یې کړي او هېڅکله نه وایي، چې څو تبرونه مې ووهل؛ خو مات نشو؛ نو لاس پر سرېږم. (وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسمه زده کړه: د پنځګر وینا (درې نعمتونه)

الله په قرآن کې وايي:
((أَيَحْسَبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ. أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ. وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ[1]= آیا (انسان) انګېري، چې هېڅا لیدلی نه دی (چې ښېګڼه یې نه ده کړې)؟! آیا دوه سترګې مو ورکړې نه دي؟! او یوه ژبه او دوې شونډې؟!))
انسان ويني؛ خو داسې خيال کوي، چې الله تعالی به يې نه ويني؟!

آيا هېر کړي مو دي، چې الله تعالی سترګې ته څو ساتندويان ګومارلي دي؟

اوښکې تروې دي، چې دننه سترګه وساتي او وريځې، باڼه او سترغلي چې د سترګې سپرکي دي.

د سترګې انځور اخستنه، اوډونولو ته اړتيا نه لري، سترپيا نه لري، هم ساده انځور اخلي، هم رنګي. آيا د انځور اخستو دستګاه چې له ځلېښينو اوبو جوړه شوې او په ميليونو انځورونه اخلي، پنځګر نه لري؟

پر انځور اخستنې سربېره، په سترګو د غوسې او مينې څرګندونه کېږي.

[1]، بلد/۷-۹ آيتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترګه د انسان د ښکلا وزله ده. انسان په یوه سترګه نشي کولای، چې واټن، ژوروالی او واټن په ښه توګه درک کړي. سترګه د وګړیو د پېژندو وزله ده.

که د انسان غوږونه، شونډې او خوله تړل شوې وي، پېژندل کېږي؛ خو که پر سترګو یې پټۍ وي او وتړل شي؛ نو نه پېژندل کېږي.

سترګې نور خلک اغېزمنوي، د استاد له سترګو د زده کړیال د سترګو حیا.

(وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ= او یوه ژبه او دوې شونډې؟!)

ژبه په دوو شونډو کلمې جوړوي او بې شونډوو ډېرې کلمات او غږونه نشي جوړولی.

بېلابېلې لهجې او ژبې د الله د ځواک له نښنو ځنې دي. انسان د جملاتو او کلیماتو په جوړولو کې محدودیت نه لري.

په ژبه خوند څکل کېږي.

د الله تعالی په ځواک، هومره اوبه، چې د حرکت، خبرو او ژوولو لپاره په کار دي، په خوله کې په اتومات ښه جوړېږي، چې ژبه په ویښه او خوب کې لمده وي.

د خولې د اوبو تولید نه لږ دی نه ډېر، چې له خولې راتویې شي او نه دومره لږ دی، چې انسان دې اړ کړي، چې تل د اوبو ترڅنګ ووسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خولې د اوبو خوند خوږ دی او ښه يې دا سې ده، چې د خوړو په هضم کې مرسته کوي.

ژبه خواړه د ژوولو لپاره غاښونو ته ورکوي؛ خو پخپله تر غاښونو لاندې نه راځي. ژبه خواړه څاري او تر خوړو روسته، خوله جارو کوي.

شونډې هم الهي نعمت دی. په ښکلې او منحني بڼه دي، په همدې شونډو ماشوم د مور تی روي، انسان پرې خبرې کوي، پوکی ورکوي، هوا پرې په آسانۍ او وړیا توګه ننباسي او وباسي.

ربښتيا که شونډې يو د بل د پاسه نه وای او پرانستې وای؛ نو انسان څومره بدرنګېده، د خوړو او څښلو پر مهال به يې خواړه او اوبه له خولې راتويېدې او له خورا ستونزو سره به مخ و.

الله په قرآن کې څو ځل ويلي دي: که نعمتونه مو اپوټه کړي وای، تاسې به څه کول او چا ته به مو پناه وروړه او چا به مو ستونزه هواروله؟ د بېلګې په توګه: په ملک سورت کې لولو: ((قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ=وو ايه: ((ما خبر کړئ، که (د سيمې) اوبه مو [په ځمکه کې] ښکته ولاړې شي؛نو څوک درته روانې او خوندورې اوبه راولي؟!)))

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوویشتمه زده کړه: د پنځګر وینا (له سختیو به نه ډارېږو)

الله په قرآن کې وايي:

((فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا .إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا[1]= نو په حقیقت کې له (هرې) سختۍ سره یوه اساني شته، په رښتینه کې له (هرې) سختۍ سره یوه اساني شته،))

انسان دې داسې نه کوي، چې له ستونزو، سختیو او کړاوونو سره د مخېدو پر مهال يې يوازې ظاهر ووینې؛ بلکې باید ومنو، چې له سختیو سره آسانۍ هم شته دی.

بزګري ستونزمن چار دی؛ خو که انسان ومني، چې محصولات او مېوې يې د کار په پای کې وي؛ نو دې ستونزو ته غاړه ږدي.

زده کړه، کار کول، د نورو چوپړ او دې ته ورته چارې ستونزمنې دي؛ خو عالمېدل، پر خپلو پښو درېدل او محبوبېدل ورسره دي.

لمونځ کول او په تېره د سهار لمانځه ته جومات ته تګ خورا ستونزمن چار دی؛ خو د الله د رضا او د خورا ډېرو ثوابونو را یادول یې د ستونزو ګالل اسانوي.

نابرده رنج گنج میسر نمی شود مزد آن گرفت که جان برادر کار کرد

---

[1]. انشراح ۵-۶ آیتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که پوه شو ، چې د سختیو او ستونزو ګالل، د الله د خوښۍ لامل دی، موږ به يې وزغمو ؛ لکه که پوه شو چې د رنځ درملنه مو په پلانیو ترخو درملو کې ده؛ نو هرومره يې خورو.

که پوه شو ، چې تولو بریالیو وګړیو ، د ژوند تراخه څکلي؛ نو موږ به يې هم وڅکو.

که پوه شو ، چې سختۍ او کړاوونه مو هوښیاروي او له بې توپیرۍ او بې خیالۍ مو ژغوري او که پوه شو ، چې صبر او مقاومت د الله د خوښۍ لامل ګرځي؛ نو په خورا خوشحالۍ سره، سختیو او ستونزو ته ورغاړې وځو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوويشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (دروغ)

داچې دورغ داسې يوه ګناه ده، چې ويلو ته يې وخت، ځای، ځواک، پيسو او وزلې ته اړتيا نشته؛ نو انسان پرې ژر اخته کېږي.

شته داسې نا اهله وګړي، چې خلکو ته د دروغو ژمنې ورکوي، خلک د ځان پلوي کوي او حکومت پرې کوي.

په درواغو ويلو انسان خورا خطرناکې کړنې کوي. د يوسف عليه السلام رونړو په دروغو خپل پلار ته وويل: ((که يوسف د سيل لپاره راسره ولېږې؛ نو موږ به يې خيرغواړي او ساتونکي يو.)) تر هغه روسته يې په دورغو وويل: ((هغه لېوه خوړلی دی، ان د شپې شپې خپل پلار ته ورغلل او و يې ژړل.))

په زرونو ښه انسانان، د نااهلو د دروغ ويلو له لامله ښکېل او ان وژل شو او يا په بند کې بنديوان شوي دي. ټول پېغمبران، دورغ ويل ګناه ګڼي.

امام حسن عسکري وايي: ((دروغ د نورو ګناهونو کونجي ده.))

لکه څنګه چې د يوسف عليه السلام رونړو په خپلو دروغو خپل يو رور وتښتاوه او په څاه کې يې ورواچاوه او پېغمبر پلار يې، په لسونو کلونو ويرجن او غمجن کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام صادق وايي: ((ملګري مو د رښتيا ويلو له لارې وپېژنئ، نه دوی د عبادت له لارې؛ ځکه کله ځينې وګړي عبادت کوي، لمونځونه کوي، روژې نيسي؛ خو خبره يې دروغ وي.))

که انسان دروغ ووايي او خبره اپوټه کړي؛ نو د نورو خلکو فکر او عمل هم اپوټه کوي.

دروغجن بېوزلېږي؛ ځکه د بېلګې په توګه، که يوه هټيوال يو څه وپلورل او په دورغو يې وويل، چې دا توکی روغ دی؛ خو که هغه توکی نيمګړی يا روغ نه و ؛ نو بل ځل ترې څوک سودا نه اخلي او په خپلو همدې دروغو خپل ګهاک له ځانه توري کوي او بېوزلېږي.

دورغجن بې حيا کېږي؛ ځکه نورو ته چې يې دروغ ورڅرګند شول؛ نو بې پته شي او او بې پته انسانان پر بې حيا چارو لاس پورې کوي.

دورغ ليکل، د دورغ ويلو په څېر دي او ګناه ده.

که يو ډاکټر رنځ تشخيص نه کړي او رنځور ته نسخه وليکي؛ نو دروغ يې ليکلي دي.

کله موږ د تفريح او سات تېرۍ لپاره نورو ته دروغ وايو، نورو ته دروغ رانقلوو او کله په دروغو يو ناروا چار د يوه ولايت خلکو ته ورمنسبوو.

دروغجن تل په تشويش کې وي، چې هسې نه دروغ يې نورو ته معلوم او بې پته شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په رواياتو کې راغلي دي: ((له دورغجن سره ملګرتيا مه کوئ)) خلک چې د دروغجن له دروغو خبر شي ، له هغه لرې کېږي او ژوند پرې ورتريخېږي.

داسې بايد و نه کړو ، چې څه مو واورېدل، نورو ته يې ووايو ؛ ځکه ډېرى اورېدل شوي، دروغ وي.

ماشوم او کوچني ته هم دروغ ويل حرام دي. اسلام سپارښتنه کوي، چې ان په ټوکو کې هم دروغ مه وياست.

د دروغو ډولونه:
کله يو موټر چلوونکى په ځانګړيو ځراغونو او په پرله پسې هارنډونو خلکو ته داسې څرګندوي، چې په موټر کې مې رنځور دى، حال دا چې داسې نه ده ، چې دا کار يې يو ډول دروغ دي.

کله انسان په خپلو کړنو دروغ وايي، د بېلګې په توګه په خپله ژمنه عمل نه کوي، يا خپل سر د ښه والي يا بد والي په نښه خوځوي، حال دا چې هغسې نه دى، چې ښکه څرګندونه کوي.

البته په هر ځاى کې رښتيا ويل هم جايز نه دي، د بېلګې په توګه: که څوک مو وپوښتي: پلاني په ما پسې بد ويلي که نه؟ که مور دلته رښتيا ورته ووايو ، چې هو بدې ردې يې درپسې ويلي؛ نو د دوو کسانو ترمنځ فتنه رامنځ ته کېږي؛ نو دلته به رښتيا نه وايو.

په يوه حديث کې راغلي دي: ((که له کوچني سره مو کومه ژمنه کړې وي؛ نو پوره يې کړئ، چې دروغجن نشئ.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروغ او ربړدل هم ګناه ده، قرآن کریم وایي: ((مؤمنانو ! که کوم فاسق سړي یو ستر خبر درووړ؛ نو (په اړه یې) څېړنه وکړئ، هسې نه په ناپوهۍ کې کومې ډلې ته زیان وروړسوئ او (بیا) پر خپلو کړنو پښېمانه شئ.[1]))

[1]. حجرات/ ۲ آیت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (ژبه)

ژبه کوچنۍ؛ خو کارونه ستر کوي.

چې چا خبرې نه وي کړې؛ نو نیمګړتیا او هنر یې پټ وي.

مولا علي کرم الله وجهه وايي: ((د انسان مقام یې تر ژبې لاندې پټ دی.[1]))

الله په قرآن کې وايي : ((وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ=او یوه ژبه او دوې شونډې؟ ![2]))

د نېکیو سرچینې

دلته د ژبې په باب د الله ځینو احکامو ته اشاره کوو:

1 - په ژبه د الله تعالی عبادت وکړئ، یاد یې کړئ او مننه یې وکړئ
2 - په ژبه کتاب الله ولولئ.
3 - په ژبه خلک نېکیو ته راوبلئ.
4 - په ژبه خلک له بدیو منع کړئ.
5 - په ژبه د ظالم خلاف غږ پورته کړئ او له مظلومه ملاتړ وکړئ.

---

[1]. نهج البلاغه/۳۹۲ حکمت.
[2]. بلد/۹ آیت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

6 - په ژبه پر خلکو سلام وياست او زړونه نږدې کړئ.
7 - په ژبه خلک ښاد کړئ.
8 - په ژبه ورزد کړه وکړئ.
9 - په ژبه اذان وايو.
10 - بايد له خلکو سره ښې خبرې وکړو.
11 - مورو پلار ته ترخه خبره و نه کړو.
12 - د خلکو خوالې بربنډې نه کړو.
13 - تر شوني بريده قسم و نه خورو.
14 - داسې څه و نه وايو، چې نور پرې خپه کړو.
15 - په خبرو کې انصاف ولرو.
16 - د هغه کار ژمنه له چا سره ونکړو، چې له وسې مو پوره نه وي.

د ژبې ځنې ښه آثار:

د ګناهونو سرچينه:

دلته د ژبې ځينو ګناهونو ته اشاره کوو:

١- په ژبه بل ته پېغور ورکولای شو او له ځانه يې خپه کولای شو. (وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ[1]= افسوس دې وي پر هر بدژبي عيب لټوونکي (پېغور ورکوونکي)!)
٢- په ژبه په بل پسې خبرې او سپکې سپورې ويلای شو.

---

[1]. همزه/ لومړی آيت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- په ژبه ظالم هڅولای شو.
۴- په ژبه یو کس کړلارولای شو.
۵- په ژبه بل سپکولای شو.
۶- په ژبه د دښمن په ګټه ګړېدای شو.
۷- په ژبه چټیات ویلی شو او د نااهلو ستاینه کولای شو.
۸- په ژبه د بل خواله بربندولای شو.

هو ! ژبه د کونجي په څېر ده، یو لوري ته په حرکت ورکولو، ور پرانځي او بل لوري ته په چورلولو، ور تړلی شي. هغه ژبه، چې هومره عبادتونه پرې کولای شو، ډېری ګناهان هم پرې کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریوېشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (سلام اچول)

((سلام)) د الله یوه نامه ده؛ یعنې الله یوه نیمګړتیا هم نه لري. لکه څنګه چې د ((سبحان الله)) مانا هم داده، چې الله یوه نیمګړتیا هم نه لري.

د جنت یوه نامه((دارالسلام)) ده؛ یعنې هغه کور، چې هېڅ ډول درد، رنځ او کړاو پکې نشته.

الله پر خپلو نېکو بندګانو ((سلام)) کوي. په قرآن کې لولو:

سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ= په نړیوالو کې دې پر نوح سلام وي[1].

(سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ = پر ابراهیم سلام!)[2].

(سَلَامٌ عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ= سلام پر موسی او هارون!)[3].

(سَلَامٌ عَلَى إِلْ يَاسِينَ = سلام دې وي پر الیاسین!)[4]

الله پر حضرت نوح، حضرت ابراهیم، حضرت موسی، حضرت هارون او ټولو پېغمبرانو سلام کوي.

پېغمبرانو، په تېره حضرت محمد (ص)، پر ټولو، ان پر کوچنیانو سلام اچاوه. الله خپل استازي ته وایي:

---

[1]. صافات/۷۹
[2]. صافات/۱۰۹
[3]. صافات/۱۲۰
[4]. صافات/۱۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

((او چې کله هغوی درشي، چې زموږ پر آيتونو ايمان لري؛ نو ورته ووايه : ((سلام پر تاسې ! ستاسې پالونکي، رحمت پرځان فرض کړی، دا سې چې، که له تاسې څوک په ناپوهۍ کې يو بد کار وکړي، روسته توبه تري وباسي او ځان سم کړي (؛ نو الله پرې لورېږي؛ ځکه) هغه لورين ښښونکی دی.[۱]))

په قيامت کې پرښتې پر جنتيانو ((سلام)) وايي.

اسلام د دوو مسلمانانو د ليدو پر مهال ((سلام)) مطرح کړی دی.

((سلام)) خورا کوچنۍ کلمه ده؛ خو ډېرې ماناوې لري.

((سلام)) د برکت او خطرو د لرېوالي په مانا دی.

((سلام)) د لېوالتيا او ښادۍ نښه ده.

((سلام)) نورو ته خورا ارزانه او ارزښتمنه ډالۍ ده.

((سلام)) د نورو درناوی دی.

((سلام)) زړه آراموونکی دی.

---

۱. [۱]. انعام/ **۵۴**= وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِن بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

((سلام)) د مينې د ډېرېدو لامل او پر يوه مسلمان د بل مسلمان لومړنی حق دی.

((سلام)) روغتيا ته رابلنه او له خطرو څخه ژغورنه ده.

((سلام)) د دې ثرګندوی دی، چې انسان کبرجن او کنجوس نه دی.

((سلام)) کول هم خلک ښادوي او هم ګناهونه ببښي او هم ثوابونه زياتوي.

((سلام)) اچول د الهي حکم پلي کول دي.

((سلام)) اچول د الله تعالی ذکر دی.

((سلام)) اچول د امنيت کونجي او د نورو لاسنيوي ته ور پرانستل دي.

پر ((سلام)) اچولو خلکو ته وايو: ((راباندې ګران يې، په زړه کې مې درته کينه نشته.))

((سلام)) اچول يو ډول الهي ادب دی، چې الله ټولو پيغمبرانو ته ورزده کړی دی.

موږ په لمانځه کې هم پر حضرت محمد (ص) سلام وايو:

((السلام عليک ايها النبی و رحمة الله و برکاته)). همدا راز په هر وخت او ځای کې چې څومره د الله ښه او صالح بندګان دي، سلام پرې وايو: ((السلام علينا و علی عباد الله الصالحين))

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې مخکې سلام کوي، هماغه پر الله ګران دی او څوک چې سلام نه کوي، کنجوس دی.

د ((سلام)) اچوونکي ثواب تر جواب ورکونکي اویا ګرایه ډېر دی.

د خلکو ترمنځ چې ((سلام)) اچول لږ شي؛ نو دښمنۍ او کینې پکې ډېرې شي.

په یوه حدیث کې راغلي دي: ((د هغه چا د خبرې ځواب مه ورکوئ، چې بې له ((سلام)) کولو خبرې پیلوي او ان هغه وګړي بیخي خپلو مېلمستیاوو ته مه راغواړئ، چې د ((سلام)) په ځوابولو کې کنجوسي کوي.))

غوره ده کوچنیان خپلو مشرانو ته ((سلام)) وکړي، هغوی چې روان دي پر ناستو ((سلام)) وکړي، لږ خلک پر ډېرو خلکو ((سلام)) وکړي او شتمن پر بېوزلیو سلام وکړي.

هڅه وکړئ، چې په ((سلام)) کولو کې د خلکو ترمنځ توپیر و نه کړئ، پر لوړ غږ سلام وکړئ او د خلکو د سلام ځواب په ښه توګه ورکړئ، په ټولنه کې ((سلام)) کول دود کړو.

په یوه حدیث کې راغلي دي: د سلام دودول، د الله د بښنې، د ځان روغ پاتېدو او تر نورو د غوراوي لامل ګرځي.

سلام کول مستحب؛ خو ځواب یې فرض دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام سپارښتنه کوي، نورو ته سلام واستوئ. رسول الله (ص) خپل یوه ملګري ته وويل: ته د اوږد عمر ښنتن یې او زما سلام امام باقر ته ورسوه، چې زه یې نه ګورم.

اسلام وايي: ناوړچاریو ، چټي ویونکیو او کفارو ته سلام مه کوئ.

هیله ده تر خبرو او هرې ناستې مخکې سلام وکړو ، د بېلګې په توګه: چې کله په تیلیفون خبرې کوو ، د (Hello) پر ځای ((سلام علیکم)) ووایو. چې کله ټولګي یا بل ځای ته ورننوځو ، سلام وکړو. تر ځان کوچنیو او هغوی چې زموږ تر لاس لاندې دي او ان هغوی چې نه پېژنو ، سلام پرې وکړو ؛ لکه د جمعې د لمونځ امام، چې د خطبو په پیل کې پر ټولو سلام کوي.

په قرآن کې ډېر آیتونه د سلام اچولو په باب راغلي دي. که چا راباندې سلام واچاوه؛ نو موږ یې باید په خورا غوره توګه ځواب ورکړو.

هو ! په یوه کلمه کې هم د اړیکو لپاره دومره نور او برکت نشته، سلام اچول باید زموږ یو روږد شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلرويشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (حجاب)

لکه څنګه چې بوټان پښې ساتي او جامې بدن ساتي. بدن يوازې له سړو او تودوخې نه ساتل کېږي، څومره چې بدن په مناسبه توګه وپوښل شي، روغتيا به ډېره او څومره چې د لغړېدو پر لوري ځو، ډېرې فتنې او فساد به مو مل وي. پوښل د سړي او ښځې لپاره واجب او د پېغلو لپاره خو بيخي اړين دی.

کوم څيزونه چې ګرانبيه او ارزښتمن وي؛ نو انسان يې بې پوښښه هر چا ته نه ورښيي. پر ګرانبيه ماشينونو او ګرانبيه توکيو يو ډول پوښ وي.

که لغړتوب دود شو؛ نو هر څوک به غواړي، چې خپلې ښکلاوې ښې او ډېرې وښيي او څومره چې ښکلاوو ته پام ورډېر شي؛ نو انسان له خپلو سترو موخو غافلېږي.

تاسې که ښوونځي ته د تګ پر مهال د څيزونو پر ليدو بوخت شئ؛ نو يا به له ټولګي پاتې شئ او يا به مو په ټولګي کې فکر له هغو ښکليو څيزونو سره وي، چې پر لار مو ورليدلي دي.

ليدل اسان چار دی؛ خو اغېز يې د انسان پر اروا پاتېږي.

ښو موخو ته د وررسېدو لپاره اسلام سپارښتنه کړې، چې خپرو ورو چارو ته پام و نه کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو څو بېلګو ته پام وکړئ:

1 - اسلام وايي: ((له خوړو خوند اخستو ته مو پام خپلو خوړو ته کړئ[1])) هغوی چې د خوړو پر مهال ټلويزون او هاخوا او دېخوا ګوري؛ نو له خپلو خوړوو بشپړ خوند نه اخلي.

2 - د انځور، مجسمې، پرانستي ور او د انسانانو په مخ کې لمونځ مه کوئ؛ ځکه دوی ته کتل مو له خپلې آريزې موخې، چې له الله سره خبرې او اړیکه دي، لرې کوي.

3 - په زده کړې، مطالعې او ازمېينه کې چې څومره خپل شاوخوا ته ګورو؛ نو بريا به لږه وي.

داچې هر څوک خپلې موخې ته ورسي او فکر يې وا نه لوځي؛ نو اسلام ټولو ته حکم کوي، چې له خپلو ښکلاوو دې بهر ګتنه نه کوي او کوښې او واټونه دې داسې وي، چې هر څوک په جدي توګه په خپل کار پسې وي، چې خپلې موخې ته ورسي.

څومره چې پلوشې ډېرې وي او څومره چې شاوخوا ته ګورو؛ نو له خپله هوډه مو يو څه راکم کړي دي؛ لکه د اوبو لښتی، چې شاوخوا ته ترې اوبه ولاړې شي؛ نو پټې ته يې لږې اوبه رسي.

هر کال په میلیونو د موټروانۍ پېښې د موټرچلوونکيو د فکر الوتو له لامله رامنځ ته کېږي. که تاسې يوازې پخپلو جامو او کار کې کار

[1]. عبس/۲۴ آیت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولرئ؛ نو غم به مو نه وي؛ خو که له کوره راووتئ او هر موټر او جامو ته مو پام شو ، یا مو له نورو سره حسادت وکړ؛ نو یا کړېږئ او یا به خپل مورو پلار ته بدوین شئ او به مو الله ته لېو التیا لږه شي.

دا په ټولنه کې له نامناسب پوښښ سره د ګرځېدو او سترګو څرولو د تاوانونو یوه څنډه ده.

قرآن وایي: ((پېغمبره ! خپلو مېرمنو ، خپلو لوڼو او د مؤمنانو ښځو ته ووایه: ((پر ځانونو دې د خپلو ټکریو پلوونه راتاو کړي، دا غوره چار دی، چې دوی وپېژندل شي او و نه ځورل شي. (او که تر اوسه خطا او لنډون ترې شوی وي؛ نو توبه دې وکاږي) او الله لورین ښښونکی دی.[1]))

هغه الله چې پنځولي يې يو او سترګې يې راکړي او زمونږ خوند اخستو ته يې ان اسمانونه په ستوريو پسوللي، که مونږ ته يې وويل، چې ځان وپوښئ او هر څه ته مه ګورئ؛ نو زمونږ د خير خبره يې کړې ده.

که الله هضمي سستم راکړی او ډول ډول خوندورې مېوې يې راته وپنځولې؛ خو که راته يې وويل، چې د خنځير غوښه مه خورئ او شراب مه څښئ؛ نو زمونږ په خير يې خبره کړې ده.

---

[1]. احزاب/۵۹ آيت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه څنګه مورو پلار په خپلو ټولو هڅو، ټول هغه امکانات چې په وس کې يې وي، مورږ ته راچمتو کړي؛ نو که سپارښتنه وکړي، چې په يوه ځانګړي ځيز او چار پسې ولاړ نشو؛ نو زمورږ په خير يې خبره کړې ده.

په نړۍ کې چې هر هېواد له حجاب، پوښښ، عفت او پاکلمنۍ لرې شي؛هومره پکې د جرمونو کچه هم لوړېږي. بې بندوباره هلکان او نجونې د لوچکو وګړيو ښکار کېږي او ناوړه ګټنه ترې کېږي.

زمورږ هلکان او نجونې بايد پوه شي، چې ښوونځی او روغ چاپېريال هغه ځای دی، چې انسان پکې خپله آريزه موخه ورکه نه کړي او د انسان استعدادونه او وړتياوې پکې خپرې ورې نشي.

اسلام ځينې وګړي ((محرم)) او ځينې وګړي ((نامحرم)) ګڼلي دي؛ نو که وغواړو، چې د الله ښه بندګان وو سو؛ نو هغسې چې هغه ويلي، بايد هغسې جامې واغوندو او هر ځای چې يې راته ويلی، پټ او و يې پوښو. هلکان هم بايد داسې جامه و نه کړي، چې لوچک وګړي ورته په بده سترګه وګوري.

قران کريم وايي: ((او چې له دوی (= د پيغمبر له مېرمنو) کوم ځيز غواړئ؛نو د پردې تر شا يې وغواړئ، چې دا کار ستاسې او د دوی د زړونو د سپېڅلتيا لپاره غوره دی.[1]))

---

[1]. احزاب/۵۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هلک او نجلۍ او سړي او ښځې بې حجابه او بې حريمه اړيکه او يو ځای کېدل د دواړو د زړه او اروا پاکي ټکنۍ کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پینځویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (ځو روغتیایي سپارښتنې)

((وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ. وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ[1]= او پالونکی دی ستر ګڼه، او جامې دې پاکې کړه،))

مهمه خو داده، چې الله د تکبیر د حکم ترڅنګ (وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ= او پالونکی دی ستر ګڼه) وايي: (وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ= او جامې دې پاکې کړه)؛ یعنې پاکوالی یې د تکبیر او عبادت ترڅنګ راوړی دی.

اسلام هم د بدن د پاکوالي او هم د جامو د پاکوالي سپارښتنه کړې ده.

په اوداسه کې مخ و لاسونو وینځل او په غسل کې د ټول بدن وینځل ځکه دي چې خلک تل پاک و سوتره وي.

که یو څوک په سړو اوبو اودس وکړي او بیا مخ وچ نه کړي؛ نو ثواب یې ډېر دی، ځکه کېدای شي څومره چې څوک په یخو اوبو اودس کوي، هومره یې تازه والی ډېر وي. د نوکانو پر پرې کولو او مسواک

---

[1]. مدثر/۳-۴ آیتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهلو خورا سپارښتنه شوې ده، رسول الله (ص) وايي: ((که پر خلکو سخته نه وه؛ نو مسواک وهل به مې واجب کړي ول.))

له آنحضرت (ص) سره به تل مسواک و.

په يوه حديث کې راغلي دي: ((الله چټليو خلکو ته غوسه کېږي.))

الله پاکوالی او ښکلا خوښوي او سپارښتنه يې کړې، چې تر وسې بايد پاک ووسئ. پاکوالی له رنځونو مخنيوی هم دی.

پاکوالی او له رنځونو مخنيوی د ټولو دنده ده.

پاکوالی او له رنځونو مخنيوی، تر درملنې اسان او کم بيه دی.

پاکې جامې د انسان پر اروا او زړه اغېز کوي او غم او خپګان له منځه وړي.

سپارښتنه شوې چې هغه مهال حمام ته ولاړ شئ، چې نه وږي وسئ او نه مو نس ډک وي او له حمامه چې راوځئ؛ نو سر مو وپوښئ، ان که دوبی هم وي.

په هره اونۍ کې د جمعې د ورځې غسل کوئ؛ يعنې لومړی سر او ورمېږ او د بدن ښی اړخ او ورپسې يې کيڼ اړخ ووينځئ.

هر څوک بايد د ځان لپاره ځانګړی مسواک، ځانپاک او ږومنځه ولري او نور دې ترې ګټه نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام په سخته منع کړي یو ، چې متیازې به په ځان کې نه ساتئ او خورا سپارښتنه یې کړې چې ډېر روانو اوبو او شنو بوټو ته ګورئ.

تر هغه خواړه مه خورئ، څو سم وږي شوي نه یاست او مخکې تر هغه چې بشپړ ماړه شئ، له خوړه لاس پر سر شئ.

مېوې تر خوړو مخکې ووینځئ.

اسلام وایي: وړه مړې اخلئ او ډېره یې جوئ او هغه مهال مو په عمر کې نه شمېرل‌کېږي، چې پر خوړو بوخت یاست؛ یعنې په خوړو کې بېړه مه کوئ.

معده د ډېرى رنځونو کور دى. له ډېرخورۍ ځان وساتئ؛ ځکه نس د انسان دښمن دى، د کمخوره انسان بدن روغ وي.[1]

[1] ژباړن: شاعر وایي: هغه چې بسیارخور شي، بسیارخوار شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (روغتیایی احکام)

اسلام پاکوالي او روغتیا ته خورا ارزښت ورکوي.

رسول الله (ص) خپلې جامې په یوه دیګ کې اچولې او بیا یې خوټولې، چې د پاکوالي لوړه درجه یې ساتلې وي.

د حضرت محمد (ص) شعار دا و: ((پاکوالی د اسلام ستن ده.))

بل شعار یې دا و: ((پاکوالی د ایمان برخه ده.[1]))

دا چې په اسلام کې د تورو جامو اخستو سپارښتنه نه کېږي، شونې ده دلیل یې دا وي، چې ناپاکي او خیرې پر تورو جامو نه ښکاره کېږي او انسان یې وینځلو ته نه اړ ایستل کېږي.

د حضرت محمد (ص) د ژوند په باب راغلي ، چې د پاکوالی، روغتیا او له رنځه د مخنیوي په برخه کې خورا هڅاند و او نور ته یې هم ددې چار سپارښتنه کوله.

اسلام سپارښتنه کوي:

---

[1]. بحارالانوار، **۵۹** ټوک، **۲۹۱** مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

1 - په هغو اوبو ځان مه وینځئ، چې یو ځل پرې مخکې چا ځان وینځلی وي.
2 - د خلکو ان د دښمنانو د ښناک اوبه مه څښلوئ.
3 - تر خوړو روسته لوښي ژر وو وینځئ او تر وینځلو روسته یې چپه کېږدئ.
4 - خواړه دو مره ګرم مه خورئ، چې خوله مو وسوځوي.
5 - تر غوړو خوړو روسته یخې اوبه مه څښئ.
6 - تر خوړو مخکې مو لاسونه وو وینځئ، وینځلي لاسونه مه وچوئ؛ ځکه کېدای شي په هغه ټوکر چې لاسونه وچوئ، ککړتیا ولري.
7 - د ځارویو پاتې شوني خواړه مه خورئ.
8 - غاښونه مو په یوه پاک څیز خلال کړئ.
9 - ماښام او هغه مهال چې رڼا لږه وي، مطالعه مه کوئ.
10 - په بیړه خواړه مه خورئ او مړۍ مو کوچنۍ اخلئ.
11 - کجورې، زیتون، انځر، انار، سبزیانې، حبوبات، غوښه او شات وخورئ؛ خو چې اسراف پکې و نه کړئ.
12 - خواړه باید په ناسته او داسې وخت کې وخوړل شي، چې حرکت و نه لرئ.
13 - خواړه چې خورئ؛ نو ورګوئ، چې اشتها مو ورته زیاته شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

14- خوړو ته تر خوړو مخکې په ځیر وګورئ، چې کوم مضر څه پکې نه وي.

15- دسترخوان ته چې ناست یاست؛ نو خپلو خوړو ته ګورئ، د بل ته نه.

16- خوړو ته مو ځیر شئ او په چمتو کولو کې یې د الله له ځواکه مه غافلېږئ، چې الله یې چمتو کولو ته څنګه له ټولې هستۍ کار اخستی او څنګه یې جوړ کړي دي؟ له خاورې او بې رنګه اوبو یې بېلابېلې مېوې له بېلابېل خوندونو سره پنځولي دي.څنګه یې خواړه د انسان له معدې او هضمي سستم – غوړال سره همغږي کړي دي. د بېلګې په توګه: په غنمو یا منه کې باید څومره ګلوکوز، څومره اوبه او څومره کانیز توکي وي.

خوړو ته ځیر شئ، چې تر هضم او جذب روسته څنګه پر غوښه، هډوکو، غاښونو، وېښتانو، وینه، پر ترخو اوښکو او خوږو توکاټو بدلېږي.

خوړو ته ځیر شئ، چې څومره انسانان یې په چمتو کولو کې زیار ګالي او موږ باید د دوی زحمتونه تویې نه کړو.

خوړو ته ځیر شئ، هغه ځواک (انرژي) چې یې تر خوړو روسته لاس ته راوړو، په سمه ځای او لار کې ولګوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوړو ته مو ځیر شئ او سوچ وکړئ، چې آیا دا خواړه نور خلک هم لري که نه یا په میلیونو انسانان وږي او له دې خوړو بې برخې دي؟

خوړو ته ځیر شئ او په چمتو کولو کې یې له لمر، ورښت، اوبو، خاورې، باد او نورو لاملونو مه غافلېږئ.

اسلام تر خوړو مخکې، خوړو پرمهال او تر خوړو روسته ته روغتیایي احکام لري.

تر خوړو روسته ځینې احکام یې:

۱-تشې او ډکې متیازې په ځان کې مه ساتئ او ژر او د سماتي ته ځئ.

۲-په ولاړه تشې متیازې مه کوئ؛ ځکه بدن او جامې نجسوي او هم په ولاړه په بشپړه توګه متیازې نه تشېږي او د متیازو په پیپ کې یو څه متیازې پاتېږي.

۳-مخ په قبله، شا په قبله، د خلکو په مخ کې، مخ په لمر، باد او سپوږمۍ متیازې مه کوئ.

۴-د اوبو په نېږونو، ویالو، ډنډونو، د ونو بیخ، په کوڅو، لارو او واټونو کې متیازې مه کوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵-تر متیازو کولو روسته باید استنجا وکړو او ځان په اوبو پاک وو ینځو.

۶-تشناب مو د کور په لرې برخه کې جوړ کړئ.

۷- تر و ید بېدو مخکې هرومره تشناب ته ولاړ شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه ویشتمه زده کړه: اسلامي اخلاق (ادب)

که انسان پانګه، پوهه، ښکلا او عقل ولري؛ خو ادب و نه لري؛ نو دا هر څه له لاسه ورکوي او خلک به ترې خپه او الله به ورته غوسه وي. هو ! ((د عالم او عاقل ارزښت په ادب کې دی.[1]))

هغه چې ادب لري، سپکې سپورې نه وايي، کنځل نه کوي، غیبت نه کوي، ورانه خوله نه خوځوي او تور نه لګوي.

مولا علي کرم الله وجهه وايي:

((هغه چې ادب لري، تر هغه غوره دی، چې مشهوره کورنۍ لري؛ خو ادب نه لري.[2]))

امام صادق وايي:

((که مورو پلار خپل اولاد په ادب وروزي، تر هغه غوره دی، چې اولاد یې بې ادبه وي او بې ادبه اولاد ته پانګه او مال زېرمه کړي.[3]))
او بیا یې وویل: ((انسان ادب ته تر مال او شتمنۍ ډېره اړتیا لري.[4]))

---

[1]. غررالحکم، ۴۸ مخ.
[2]. غررالحکم، ۲۴۸ مخ.
[3]. اصول کافي/ اتم ټوک، ۱۵۰ مخ.
[4]. غرر الحکم، ۲۴۷ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام باقر خپل زوی ته سپارښتنه کوي:

((له بې ادبو وګړیو سره ملګرتیا به دې خراب کړي.)) او ((هغه چې د خولې برغولې نه لري او هر څه وایي؛ نو ژر به پښېمانه شي.[1]))

باید له خلکو سره مو وینا او کړنې داسې وي؛ لکه څنګه چې خوښېږو، چې د خلکو وینا او کړنې هماغسې له موږ سره هم وي.

رسول الله (ص) وایي:

((په غوسه کې څوک مه ادبوئ[2])).

ځکه شونې ده په داسې وخت کې ادبول له وهلو، ډبولو او سپکاوي سره مل وي، چې پایله به یې اپوته وي.

له باادبه وګړیو سره ملګرتیا به دې باادبه کړي. د علم زده کړه هم پر ادب اغېزمنه ده. د نورو درناوی د دوی د ادبولو لامل ګرځي.

د ادب لومړی ځای دادی، چې د الله ادب ولرو، د الله نامه په ستریا واخلو، بې اودسه د الله او رسول الله پر نامه او قرآن شریف لاس کېنږدو او که په ستونزه کې راګېر شوو؛ نو لامل یې الله و نه ګڼو. د بېلګې په توګه: که خوبوړي وو، یا مو موټر خراب و او یا مو ټرافیکي

---

[1].تحف العقول/۳۷۲ مخ.
[2].اصول کافي، اووم ټوک، ۲۲۰ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوانین پلي نه کړل او پښېنه مو وکړه؛ نو و نه وایو، چې الله راپښېنه کړه.

قرآن کریم په څو ځایونو کې وایي:

((خدای پرې تېری کړی نه دی؛ بلکې دوی پر ځانونو تېری کوي[1].))

قرآن کریم په فجر سورت[2] کې وایي:

[خو انسان ته یې چې پالونکی د ازمېښت لپاره عزت او نعمت ورکړي، (مغروربږي) وایي: ((پالونکي مې عزتمن کړم (؛ ځکه ځای یې راکې شته)!)) او چې د ازمېښت لپاره روزي پرې ورتنګه کړي؛ نو (نهیلېږي او) وایي: ((پالونکي مې سپک کړم!)) هېڅکله داسې نه ده! (کړه وړه مو سم نه دي)؛ بلکې پلارمړي نه پالئ، او یو بل بېوزلیو ته د خوړو په ورکولو نه هڅوئ، او (له مشروعو او

---

[1]. آل عمران/۱۱۷(وَمَا ظَلَمَهُمُ اللهُ وَلَكِنْ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ)

[2]. فجر/۱۵-۲۰ آیتونه.((فَأَمَّا الْإِنسانُ إِذا مَا ابْتَلاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَ نَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّى أَكْرَمَنِ.وَ أَمَّا إِذا مَا ابْتَلاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّى أَهانَنِ.كَلاَّ بَلْ لاتُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ.وَ لاتَحَاضُّونَ عَلى طَعامِ الْمِسْكِينِ.وَ تَأْكُلُونَ التُّراثَ أَكْلاً لَمّاً.وَ تُحِبُّونَ الْمالَ حُبّاً جَمّاً))

(c) ketabton.com: The Digital Library

نامشروعو لارو) میراث راټولوئ او خورئ یې،او له شتمنۍ سره ډېره مینه لرئ (او له لامله یې ډېر ګناهونه کوئ).]

د الله په اړه ادب دادی، چې د لمانځه پر مهال مو جامې پاکې او ښکلې وي، بدن مو هوسا وي نه ستړی، مسواک مو وهلی وي، د الله د بندګانو او جوماتونو درناوی وکړو، چې د الله کورونه دي.

د بوډاګانو په تړاو ادب

امام حسن او امام حسین په ماشومتوت کې یو بوډا وکوت، چې اودس کوي؛ خو سم یې نه کاوه، غوښتل یې پوه یې کړي؛ خو په تشویش کې شول، چې که ورته ووایي، چې سم اودس نه کوې؛ نو خپجله به شي؛ نو د ادب په پار یې، بوډا ته یې وویل: موږ دوه کوچنیان به اودس وکړو؛ نو ته مو وڅاره، چې د چا اودس سم دی؟ دې دوو کوچنیانو د بوډا په مخ کې اودس وکړ. بوډا وویل: ستاسې د دواړو اودس سم دی، زما اودس ناسم دی.[1]

د مورو پلار په اړه ادب

د مورو پلار په اړه ادب دادی، چې خپل غږ مو د دوی تر غږه لوړ نه کړو، په مینه ور وګورو، مننه یې وکړو، خبره یې ومنو، پر لار چې ځي، مخې ترې نه شو او بې اجازې یې چېرې ولاړ نه شو.

---

[1].بحارالانوار، ۴۳ مخ، ۳۱۹ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نامسلمانانو په اړه ادب

که د کورنۍ له غړیو ، ګاونډیانو او ټولو خلکو سره په ادب وچلو ؛ نو پر ټولو به ګران یو. امام صادق یو ملګری درلود ، چې خپل مریي ته یې سپکې سپورې خبرې وکړې. امام له ډېر خپګان خپل ځان ته سپېره ورکړه او و یې پوښتل: ولې دې خپل مریی داسې ناروا تورن کړ؟ ملګري یې وویل: هغه مې مریی او مور یې هم مسلمانه نه ده. امام وویل: ان نامسلمان او ان مریی هم ناروا تورنولی نشې، ما خو ته با ادبه ګڼلې، اوس چې دې داسې بې ادبي وکړه ؛ نو له ما لرې شه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ويشتمه زده کړه: د فراغت وختونه

انسان دې خپل شوا روز د څو څيزونو لپاره وويشي:

۱-د کار او زده کړې لپاره.

۲-د عبادت او خدمت لپاره.

۳-د خوب ا و دمې لپاره.

۴-د تفريح لپاره.

ځکه که تفريح نه وي؛ کار، زده کړې، چوپړ او عبادت ته به مو سمه ډېره نه لګي. په اسلام کې د ګټورو ورزشونو- ادمان؛ لکه د اس سپرلي، غشي ويشتنه او لامبو سپارښتنه شوې او دې ډول چارو ته يې سيالۍ هم ايښې وې او پخپله رسول الله (ص) به هم پکې ګډون کاوه او ګټونکيو ته به يې ډالۍ او انعامونه هم ورکول. هغه مهال يې ګټونکيو ته د کجورې ونه او بلاربه اوښه ورکوله او تاسې ښه خبر ياست چې کجوره هغه مېوه ده، چې تر ډېرې مودې يې ساتلی شې، بې له دې چې ورسته شي او له پاڼو او لرګيو يې هم خورا ډېرې ګټې کېدای شي.

اوښه چې لنګه شي؛ نو له بچي، ورګو، شيدو او همدا راز روسته يې له وړيو هم ګټنه کېږي او بار هم وړای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اسلامي ورزشونو کې کنځل او کینه نه وي. اسلام د ښځې او سړي دواړو لپاره ورزش اړین ګڼي او مورو پلار ته سپارښتنه کوي، چې اولادنو ته مو غشی ویشتل دفاع ته او لامبو ځان ژغورلو ته ورزده کړئ.

اسلام د ډېری چارو ثواب، د تګ، حرکت او کوښښ پر بنسټ، چې یو ډول ورزش دی، ایښی دی. د بېلګې په توګه وایي: هر ګام چې د خپلوانو لیدو یا د علم زده کړې یا په جومات کې د لمانځه لپاره اخلئ، ثواب لري؛ یعنې ثواب او انعام یې د ورزش پر بنسټ، چې ګام اخستل دي، ایښی او نه دي یې ویلي، هر ټکی چې زده کوئ او د خپلوانو هره لیدنه چې کوئ، ثواب لري؛ بلکې ویلي یې دي: هر ګام چې د دې چارو لپاره پورته کوئ؛ نو څرګندده ده، چې پلی ګرځېدل (ګام پورته کول) خورا ساده، عمومي، ارزانه او د ټولو په لاسرس کې ورزش دی او د ځینو ثوابونو بنسټ هم پرې ایښوول شوی دی.

نوکان اخستل، د جمعې پر ورځ غسل او پاکوالی، دیني غونډو ته تلل، د دوستانو او خپلوانو لیدو ته تلل، مړی ژوندی کول او د جمعې په لمانځه کې برخه اخستل، د رخصتۍ د ورځې احکام دي.

د جمعې ورځ د مسلمانانو یو اختر ګڼل کېږي.

د جمعې د ورځې لمونځ یو عبادت دی؛ خو نورې ځانګړنې هم لري:

۱-د ماسپښین د لمانځه پر ځای کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲-د ماسپښين فرض لمونځ څلور رکعته؛ خو د جمعې دوه رکعته دی.

۳-د جمعې د لمانځه امام دوه خطبې او ويناوې لري، چې د دواړو ترمنځ يوه شيبه کېني. دا دوه خطبې د دوو فرض رکعتونو پر ځای حسابېږي او امام جمعه بايد خلک تقوا او له ګناه ځان ساتلو ته راوبلي او په خپلو ويناوو کې هغه څه خلکو ته ووايي، چې د وخت اړتيا وي.

۴-د خطبو اورېدل لازم دي.

۵-امام جمعه بايد خپلې خطبې په ولاړه ووايي او وسله او يا يې ورته څيز په لاس کې وي.

مورږ بايد په خپلو رخصت ورځو کې خپلې ټولې وګړيزې او ټولنيزې نيمګړتياوې جبيره کړو، هم خپل بدن ته رسېدګي وکړو او هم روح ته. هغې اړينې زده کړې، چې د کار او زده کړې پر مهال مو وخت ورته نه و کړی، په رخصتيو کې يې جبران کړو. له هغو هنرونو او کسبونو مه غافلېږئ، چې سبا ورځ مو له بېوزلۍ ژغوري، په تېره هغه هنرونه او کسبونه، چې پر هنر او کسب سربېره، وتېزه ګټه هم ولري. د بېلګې په توګه: ګنډل، اوبدل، لاسي صنايع او داسې نور چې تاسې، کورنۍ او هېواد ته وتېزه ګټه ولري. په رخصتيو کې هرومرو يوه فن او هنر زده کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورزش هم باید له اخلاقو، مینې او چوپړ سره مل وي، نه پر نورو ویاړنې او کړولو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library